

UT

UNIVERSITAS TARTUENSIS

Aprill 2010 nr 4 (2382) • Tartu Ülikooli ajakiri

Selles numbris:

TÜ TEADLASED OTSIVAD LAHENDUSI
ALAEALISTE ALKOHOLIPROBLEEMILE

MIS VÕI KES ON MIKRO- JA NANOROBOTID?

KOREOGRAAFIATUDENG HENRI HÜTT
SEOB VIDEO JA TANTSU ÜHEKS

TUDENGID VALLUTAVAD
KEVADPÄEVADEL TARTU

KULTUURIAKADEEMIA VAIM

Foto: Andres Tennus

Eve Tisler

eve.tisler@ut.ee

Selles numbris saavad lugejad tutvuda ühe huvitava persooniga: koreograafia- ja tantsupedagoogi eriala lõpetava Henri Hütiga, kes on üks vähestest tantsu õppivatest meestest. Kuigi Henri mõistab, et ei tegele stereotüüpse alaga, ei heiduta see teda. Tema eesmärk on tegeleda sellega, mida ta armastab. Ta tahab liikuda ja ennast liikumise kaudu väljendada.

Henri Hütt ei ole TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia tudengite seas erand, pigem reegel. Olen kultuuriakadeemias õppivate inimestega aastate vältel kokku puutunud ning mind on alati hämmastanud, kui teistmoodi on

nad Tartu või Tallinna tudengitega võrreldes. Nendest hoomab mingisugust seletamatut energiat, mis väljendub isetegemise ja eneseleidmise rõõmuna.

Terves majas valitseb hubane ja rahulik õhkkond. Kohe välisukse juures fuajees istuvad tudengid aknalaudadel sülearvutid põlvede peal ja arutavad omavahel maailmaasju. Paar trepiastet kõrgemal, esimesel korrusel väikese garderoobi ees saab osta tassi kohvi, juhul kui töö on lahke valvuritädi. Veel natuke kõrgemal, teisel korrusel seisavad koridorinurgas kaks rohelist diivanit, millel istudes tavaliselt peetakse lõunapausi. Loengutes istuvad mitmed tudengid sokkides, sest peavad ebamugavaks päev läbi rasketes ja umbsetes välisjalanõudes ruumist ruumi liikuda, ja keegi ei vaata nende peale viltu. Kõik tunnevad kõiki ja kui võõras nägu koridoris vastu tuleb, siis naeratab mööduja sulle siiski – igaks juhuks, äkki on omainimene.

TÜ Viljandi kultuuriakadeemias on loomunguliselt ja õnnestunult ühendatud uus vanaga. Juba koolimaja ise koosneb vanast ja uuest osast. Ühe osa moodus-

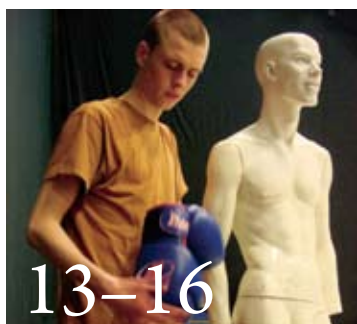
tab ornamentidega kaunistatud kivimaja, mille külge on liibunud moodne, klaasiga kaetud majaosa. Ka erialavalikus leiab nii rahva- kultuuri traditsioone hoidvaid suundi kui ka ajaga kaasas käivaid, infoajastule omaseid ameteid.

Traditsioonide meelepidamine ühelt poolt ja eneseleidmise innustamine teiselt poolt annavad tulemuseks õnnestunud koosluse, mida nii õppejõud kui tudengid hindavad ja hoiavad. Akadeemia kodulehelt võib leida tutvustuse, mis ütleb: «See on kool, mille sisuks on läbiva omakultuurilise enesetunnetuseni jõudmine üha muutuv ja uuenevas ajas, seda kõike enam elusa ja hingava organismit, kui hämarduva näitusesaalina. See on küllaltki ainulaadne ja samas vajalik suundumus tänases Eesti vaimuelus, kultuurilise ellujäämise võti ahnelt globaliseeruv maailmas, millest meil tuleb võtta parim reaalsuse ees silmi sulgemata. Selles koolis siin on sellele teele asutud.»

Võin julgelt öelda, et Viljandi akadeemilises on midagi hoopis teistsugust kui Tartu akadeemilises ning soovitan kõigil sellega esimesel võimalusel tutvuma minna. UT

UNIVERSITAS TARTUENSIS

Universitas Tartuensis on Tartu Ülikooli ajakiri. Ilmub kord kuus. Tiraaž 3400. Tellimisindeks Eesti Postis 00892 • Tartu, Munga 4 (II k); Tel: 737 5680, 523 1751; e-post: ajakiri@ut.ee; www.ajakiri.ut.ee. Postiaadress: Ülikooli 18, Tartu 50090 • **Vastutav väljaandja:** Illari Lään; **peatoimetaja:** Sigrid Sõerunurk; **toimetajad:** Kadri Inselberg ja Eve Tisler; **keeletoimetaja:** Marika Kullamaa; **küljendaja:** Margus Nõmm; **fotograafid:** Andres Tennus ja Ove Maidla; **infotoimetaja:** Gea Gorjunova; **Trükk:** Ecoprint • Kõik Universitas Tartuensis avaldatud artiklid jm tekstid ning fotod ja illustratsioonid on autoriõigusega kaitstud teosed. Toimetust lubab neid kasutada vaid koos viitega autorile ja Universitas Tartuensisile. • Toimetusel on õigus kaastöid nende selguse huvides toimetada ja lühendada. • **UT kolleegiumi esimees:** Maja Vadi, **liikmed:** Sulev Kõks, Ivo Volt, Mart Noorma, Villu Päärt, Indrek Treufeldt, Riin Kruusenberg, Liina Liiv.

4 Alustatakse suurimat soome-ugri keeli käsitlevat teadusprojekti.

10 Koos uue siseveebiga võetakse kasutusele ka digitaalsed töövood.

12 Aprilli lõpus saab alguse uute professorite inauguratsiooni-loengute traditsioon.

13 Viljandi kultuuriakadeemia koreograafia viimasel kursusel õppiv Henri Hütt leiab, et tantsumaailma meeste seas võiks olla rohkem konkurentsi.

17 Kuidas säilitada tähtsaid e-kirju?

21 Eesti ja Rootsi lapsi uurinud Inga Villa leidis oma doktoritöös, et kuigi Eestis on vähem ülekaalulisi lapsi, on rasvaste toitude liigtarbimine olnud meil aastakümneid püsiv traditsioon.

24 Täiendusõppest on saanud üks ülikooli põhitegevusi.

32 Tudengite kevadpäevad 2010
Sel korral on Tartu kevadpäevade festival tõeliseks kultuuride kohtumispaiaks, kus Pirogovi vastkuivanud murul saavad kokku eri rahvused, nende kultuurid, kombed ja tavad.

36 Tartu ülikooli teadlased osalevad rahvusvahelises uuringus, mis otsib efektiivseid strateegiaid alaealiste alkoholitarbimise ennetamiseks.

39 Tehnoloogiainstituudi professor Alvo Aabloo arendab robotitele tehislihaseid

42 Geneetika professor Ain Heinaru arutleb Eesti teaduse hetke-seisu üle.

44 Teadusprorektor Kristjan Haller küsib, kuidas mõõta teadust.

46 Reisikiri
Elukeskkonna mõttes on Hongkong ideaalilähedane. Nii puhas, et valged kingad ei saa mitte kunagi tumehalliks ja prahi mahaviskamise eest on ette nähtud 2000 krooni trahvi.

48 Vilistlane Aare Ristikivi: «Ühikas kuivaineid ikka oli. Mäletan, et keetsin endale jahuputru, ükspäev soolast, teine päev magusat...»

52 Juubilarid, sünnipäevalapsed, järelhüüe, tunnustamised, kaitsmised, teated.

Järgmine Universitas Tartuensis ilmub 7. mail 2010.

roheline trükis

Trükitud taastoodetud paberile looduslike trükkivärvidega. ©Ecoprint

Soome-ugri vähemuskeelte uurimiseks anti 2,7 miljonit eurot

Tartu ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituut osaleb rahvusvahelises mitut teadusala ühendavas uurimisprojekti ELDIA («European language diversity for all»), mis uurib soome-ugri keelte olukorda ja elujõulisust ning nende kõnelejate keelteoskust.

Projekt on suurim soome-ugri keeli sellisel määral käsitlev teadusprojekt läbi aegade, teadusteema sai 482 taotluse seas omas valdkonnas kõrgeima hinde. Teadusprojekti rahastab Euroopa Liidu 7. raamprogramm.

Projekti kolm aastat kestvaks teadustegevuseks eraldas Euroopa Liit 2,7 miljonit eurot.

Projekt keskendub valitud mitmekeelsete kogukondade uurimisele, mis katavad peaaegu täielikult need poliitiliste ja majanduslik-ühiskondlikud

olud, milles Euroopa keelevähemused elavad: on väiksemaid ja suuremaid, vanu ja uusi kogukondi, on elujõulisi ja ohustatud, paremini või halvemini kaitstud ning standardiseeritud keeli.

Kõik valitud vähemuskeeled kuuluvad soome-ugri keelkonda, mis on olnud rahvusvaheliselt tuntud vähemuskeelte uurimises üsnagi alaesindatud.

Projekti eesmärk on välja töötada Euroopa keelte elujõulisuse baromeeter (*European Language Vitality Barometer*, EuLaViBar), mis võimaldab mõõta, hinnata ja analüüsida mis tahes keelesituatsioone, keelelise tasakaalu muutusi ja nende mõjusid.

ELDIA meeskond hakkab uurima 14 keelesituatsiooni: võrukestel ja setudel Eestis, vepslastel, karjalastel ja setudel Venemaal, eestlastel ja karjalastel

Soomes, meä- ja soome keele kõnelejalatel Rootsis, kveenidel ja põhjasaamlastel Norras, ungarlased Austrias ja Sloveenias ning eestlastel Saksamaal.

Keeleteadlaste kõrval osalevad projektis statistikud, juristid ja sotsioloogid.

Eestit esindavad projektis Tartu ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudi professorid Karl Pajusalu ja Helle Metslang, teaduritena asuvad tööle Kadri Koreinik ja Kristiina Praakli, koostööd teevad Sulev Iva (TÜ), Sonja Laitinen (Helsingi ülikool) ja Sarah Bast (Mainzi ülikool), juriidiliste küsimustega tegeleb Marianne Meiorig (TTÜ).

Projekti nõuandvas kogus on prof Martin Ehala ja prof Art Leete, projekti ettevalmistustöös osales prof Birute Klaas.

Kantsleri vastutusallas alustas tööd kinnisvaraosakond

1. aprillist alustas kantsleri vastutusallas tööd kinnisvaraosakond, mis võtab üle seniste haldusosakonna ning hangete ja planeeringute osakonna tegevused.

Osakonna peamiseks eesmärgiks on välja arendada hästitoimiv mudel, mis tagab asjatundliku, efektiivse, kasutajasõbraliku ja optimaalse teeninduse kinnisva-

rategevuses õppe- ja teadustöö sujuvaks toimimiseks.

Muudatuste peamiseks märksõnadeks on vastutuse viimine vahetu täitjani, kompetentsuse kasv, efektiivsuse tõus ja kulude täpsem arvestus. Suurimaks sisuliseks muudatuseks on halduri rolli suurenemine ning senise talituste vahel hajutatud vastutu-

se koondumine halduri kätte.

Tänu haldusosakonna aastatepikkusele süsteemsele tööle on hoonete tehniline seisukord oluliselt paranenud – seega on vähenenud vajadus vastava «oma meeste» brigaadi järele ning paljudes tööloikudes on otstarbekam töö teostamiseks teenuse sisseostmine.

Akadeemiline naiskoor sai 65

Sel kevadel tähistab Tartu akadeemiline naiskoor oma 65. sünnipäeva. Juubelipidustused toimuvad nii Tartus kui ka Tallinnas.

Reedel, 16. aprillil toimub Tartus Saksa kultuuri instituudis (Kastani 1) vilistlaste teeõhtu. Laupäeval, 17. aprillil annab naiskoor ülikooli aulas kontsertetenduse «Kallis kull' a mu sõsarõni», millele järgneb peoõhtu EÜS-i majas.

Nädal hiljem viiakse sama kontsertetendus ka Tallinna kuulajate ja vaatajateni Tallinna lauluväljaku klaassaali, kus kontserdi lõpus järgneb ka pidulik vastuvõtt.

Akadeemiline naiskoor on kontsertkoor, mille akadeemilises kajastub nende repertuaaris.

Naiskoori lauljaskonnast moodustavad enamiku Tartu ülikooli tudengid ja vilistlased ning Tartu

Naiskoor esinemas ülikooli aulas, dirigendiks Triin Koch. Foto: Andres Tennus

H. Elleri nimelise muusikakooli õpilased. Õppivate noorte rohkus muudab naiskoori koosseisu pidevalt vahelduvaks, kuid samas väga nooruslikuks ja ärsaks.

Loomisest alates on koor osalenud kõikidel Eesti laulupidudel ning olnud üks üliõpilaslaulupidude Gaudeamus traditsiooni algatajaid ja kandjaid.

Tartu ülikooli sümfooniaorkester annab kevadkontserdi

3. mail 2010 annab taasasutatud Tartu ülikooli sümfooniaorkester Tartu ülikooli aulas oma esimese täispika kontserdi. Tegu on tasuta kontserdiga, kuhu on oodatud nii ülikoolirahvas kui ka linnakodanikud.

Ettekandmisele tulevad A. Pärdi «Collage teemal B-A-C-H», E. Tubina «Süit Eesti tantsudest» ja F. Schuberti «Sümfoonia nr.

8 h-moll». Orkestrit dirigeerib Lauri Sirp, kontsertmeister on Andri Annus ja koori inspektor Kaarel Tamra.

Tartu ülikooli sümfooniaorkester taasasutati 2009. aasta sügissemestri alguses. Septembris kuulutati välja konkurss, et leida orkestrandid Tartu kahe ülikooli tudengite, õppejõudude ja töötajate seast.

Laekus üle 80 sooviavalduse, orkestrisse pääses mängima 40 kandideerinut.

Esimene avalik ülesastumine leidis aset juba 1. detsembril 2009, kui sümfooniaorkester esitas rahvusülikooli akadeemilisel aktusel Tartu ülikooli publikule René Eespere «Kaks jubilaatsiooni» ja Heino Elleri «Kodumaise viisi».

AEGEE kutsub suveülikooli

Tudengiorganisatsiooni AEGEE suveülikoolid pakuvad võimaluse lõõgastuda, reisida, sõpradega aega veeta ja samal ajal juurde saada uusi kogemusi, teadmisi ning avardada oma silmaringi.

Tegemist on projektiga, mis annab tudengitele võimaluse veeta 2–3 nädalat oma suvest koos teiste välisriikide tudengitega ja õppida lähemalt tundma mõne

Euroopa riigi kultuuri.

Suveülikoolid keskenduvad mitmesugustele teemadele (sport, keeleõpe, muusika, tants jne) ja üritusi korraldavad tudengid ise.

Programmi maksumus jääb enamasti vahemikku 140–180 eurot, mille eest garanteeritakse osalejale majutus, kaks korda päevas toitlustus ning kõiki päevi sisustav elamuslik kultuuriprogramm.

Suveülikoolide programm sai alguse aastal 1988 ning on seni olnud AEGEE kõige populaarsem projekt. Igal aastal leiab aset umbes 75 suveülikooli üle kogu Euroopa.

Selle aasta suveülikoolidesse kandideerimise tähtaeg on 30. aprill. Täpsema info suveülikoolide kohta leiab veebilehelt www.projects.aegge.org/suct/su2010.

Vanim Eesti üliõpilasorganisatsioon on 140-aastane

1870. aastal üksikute eesti soost teadusejüngrite algatatud organisatsioonist on tänaseks kasvanud Eesti Üliõpilaste Selts, mis tähistab 5.–11. aprillini oma 140. sünnipäeva.

Just 7. aprillil 1870 peeti seltsi loomise idee autori A. Kurrikoffi korteris esimene koosolek, kus otsustati hakata edaspidi ühiselt «Kalevipoega» lugema. Toona-sel koosviibimisel oli osalejaid kaheksa, 140 aastat hiljem kuulub Eesti Üliõpilaste Seltsi 880 liiget Eestis ja mujal maailmas.

Oma sünnipäevanädalal jätkab EÜS tegelemist nende valdkondadega, mis on organisatsioonile juba aastate jooksul omaseks saanud. Esmakordselt tuuakse laiemale avalikkusele uudistamiseks välja ka EÜS-i kunstikogu. Seda juba aprilli teises pooles.

Akadeemilise püüdlikkuse näitena pidasid EÜS-i vilistla-

sed esmaspäevast neljapäevani Tartu ülikooli aulas akadeemilisi loenguid. EÜS-i liikmete poliitilist aktiivsust läbi ajaloo ilmetasid seltsi majas peetud debatid, kus arvamusi vahetasid vilistlased Lauri Vahtre, Marek Strandberg, Mart Laar, Hannes

Rumm ning Indrek Tarand.

Sünnipäevanädala lõpp möödub seltsivendadele juba vabamas õhkkonnas, mil sõprade seltsis on võimalik mekkida tudengite lemmikjooke ja lasta *cantus'*el kõlada.

Foto: erakogu

Ilmus uus eesti–soome–eesti turismisõnastik

Sõnastiku autoriteks on Tartu ülikooli Pärnu kolledži turismimajanduse dotsent Heli Tooman, soome keele lektor Tiina Maripuu ja ülikooli inglise keele ja angloameerika keeleteaduse dotsent Enn Veldi (filoloogiakandidaat).

Eesti on soomlastele ja Soome eestlastele üks armastatuimaid reisisihtkohti. Kahe naaberrahva üha tihenev läbikäimine oli autorite sõnul ka käesoleva sõnastiku tegemise põhjuseks.

Soome–eesti ja eesti–soome turismisõnastik põhineb Heli Toomani ja Enn Veldi 2006. aastal ilmunud inglise–eesti ja eesti–inglise turismisõnastikul ning on mõeldud kõigile Eesti ja

Soome majutusasutuste, reisibüroode, transpordi- ja paljude teiste turismiga seotud ettevõtete töötajatele, turismiarendajatele,

kutse- ja kõrgkoolide õpetajatele, õpilastele, üliõpilastele, tõlkijatele ning kõigile reisihuvilistele.

Sõnaraamatus on üle 9000 märksõna mõlemas keeles. Käsitlemist leiavad nii puhke- ja turismimajanduse üldisem terminoloogia (planeerimine, arendus, kvaliteet, juhtimine, turundus, klienditeenindus, turismigeograafia) kui ka majutuse, toitlustuse, reisikorralduse, transpordi, kuu- rordi- ja konverentsi- ja sündmus- turismi, maa- ja seiklusturismi ning rekreatsiooni terminoloogia, samuti teised sagedamini kasutatavad terminid, mis on olulised igale reisivale inimesele ja turistide vastuvõtjale.

SEB 28. Tartu jooksumaraton kutsub – tudeng, tule jooksuma!

Kevadel on viimane aeg jooksumisingad välja otsida ning koos sõpradega uusi sportlikke kõrgusi vallutada. On ju jooksmine lihtne ja kõigile kättesaadav ala, mis aitab talve õlgadelt raputada ja kopsud saabuvat kevadet täis tõmmata.

Et aktiivsetele eluviisidele ka sportlik siht seada, tasuks meeles pidada, et 9. mail kutsub SEB-i 28. Tartu jooksumaraton kõiki jooksjaid ja kepikõndijaid üheskoos sportlikest eluviisidest mõnu tundma.

Tartu jooksumaratoni rajal saab nautida Lõuna-Eesti vaheldusrikast maastikku, kus vahelduvad mõnused metsateed kaunilt looklevate kruusateedega. 23 km stardipauk antakse Otepääl Tehvandi spordikeskuse staadionil ja 10 km distantsile minnakse finii paigast Elvas, Tartumaa tervisespordikeskuses.

Rajal ootavad näiteks 23 km läbijaid neli teeninduspunkti ja kaks vahefini it ning kõik finii eerujad on auga välja teeninud

ka medali ja diplomi.

Jooksumaratoni rajaga saab tutvust teha Tartu kevadpäevade raames peetaval ühistreeningul 26. aprillil, mis on kõigile spordisõpradele tasuta.

Kui soovid raha kokku hoida, siis pane oma nimi kirja enne 16. aprilli.

Rohkem infot SEB-i 28. Tartu jooksumaratoni, raja ja registreerimise kohta leiab korraldaja Tartu maratoni kodulehelt www.tartumaraton.ee.

Ülikooli nõukogus

26. märtsil valis Tartu ülikooli nõukogu 11 kandidaadi seast rahvusvahelise turunduse professoriks Călin Gurău ja nimetas emeriitprofessoriks Helgi Silma.

Călin Gurău on õppinud Oradéa ülikoolis Rumeenias ja saanud seal 1998. aastal ka doktorikraadi. Hiljem on ta töötanud ja ennast täiendanud mitmes Suurbritannia ja Prantsusmaa kõrgkoolis.

Helgi Silm lõpetas Tartu Riikliku Ülikooli arstiteaduskonna 1966. aastal. 1971. aastal kaitses ta meditsiinkandidaadi kraadi ja on sellest ajast arstiteaduskonna õppejõud. Aastast 1991 on Helgi Silm dermatoloogia ja veneroloogia korraline professor. Aastatel 1984–1994 oli prof Silm arstiteaduskonna õppeprodekaan ja aastast 1992 juhatab ta nahahaiguste kliinikut. Teadustöös on tema põhihuviks olnud allergodermatooside kliiniline pilt ja epidemioloogia.

Majandusteemaliste esseede konkurss majandustudengitele

TÜ majandusteaduskonna vilistlasühing «HERMES» kutsub majandusteaduskonna tudengeid osalema majanduslaste esseede konkursil.

Konkursile oodatakse põnevaid ja ainulaadseid mõtteid majandusest või majanduse tähendusest

ühiskonnas, sobivad mõtted nii Eesti, Euroopa kui maailma majandusest praeguses situatsioonis.

Teema võib vabalt valida, ainsaks tingimuseks on, et konkursile esitatud kirjutised on sel aastal avaldatud väljaannetes Postimees, Eesti Päevaleht, Äripäev, Eesti Ekspress,

Maaleht või maakonnalehtedes.

Konkursitööde esitamise tähtaeg on 15. mai 2010, osalejatel palutakse oma kirjutis saata koos ilmutisandmetega Juta Sikule (juta.sikk@ut.ee). Konkursi auhindadeks on rahalised preemiad (kokku 8 000 krooni).

Kultuuriteaduste ja kunstide doktorikool ootab liikmeid

Kaire Maimets-Volt

Kultuuriteaduste ja kunstide doktorikooli üldkoordinaator

Kevadsemestril alustas sisulist tööd kultuuriteaduste ja kunstide doktorikool, s.o Tartu ülikooli, Tallinna ülikooli, Eesti kunsti-akadeemia ja Eesti muusika- ja teatriakadeemia koostöös loodud projekt, mida rahastab Euroopa Sotsiaalfond.

Kultuuriteaduste ja kunstide doktorikooli põhieesmärk on parandada kultuurianalüüsiga tegeleva doktoriõppe ja doktoritööde juhendamise kvaliteeti Eestis, tugevdada ülikoolidevahelist koostööd, luua sidemeid kultuuriteaduste ja kunstierialade ning õppe- ja uurimisasutuste (nt arhiivid, muuseumid) vahel, ning suurendada väliskompetentsuse osakaalu väitekirjade konsulteerimisel ja oponeerimisel.

Selleks korraldatakse aastail 2010–2015 arvukalt rahvusvahelisi teadusüritusi, mis on mõeldud nii laiemale kui ka kitsamale sihtrühmale – sajakonnale doktorandile mõeldud laiahaardelistest erialadevahelistest talvekoolidest kuni väiksemate, probleemikeskset uurimistööd edendavate intensiivseminarideni.

Kõigil projekti raames toimuvatel üritustel on võimalik koguda ainepunkte. Samuti rahastab doktorikool oma liikmete lähetus- ja osaluskulud.

Doktorikooli liikmete nimekirja arvatakse ka liitunud doktorantide juhendajad, kelle õpetamis- ja juhendamispeduuse parandamiseks korraldatakse regulaarselt spetsiaalseid koolitusi-töötubasid. Plaanis on ka uue erialadevahelise õppeaine

väljatöötamine ning eestikeelse kultuuriteoreetilise veebisõnastiku loomine. Lisaks toetab doktorikool rahaliselt oma doktorante õppetarvete (raamatud jm) soetamisel.

Tartu ülikoolist on oodatud doktorikooliga liituma eelkõige kirjanduse ja kultuuriteaduste, ajaloo, semiootika ja kultuuriteooria, germaani-romaani filoloogia ja usuteaduse õppekava doktorandid. Kohta doktorikoolis võivad aga taotleda ka magistrandid ning eespool nimetatata õppekavadel Eestis ja väljaspool Eestit õppivad kultuuriteaduste ja kunstide valdkonnaga tegelevad doktorandid.

Täpsema info kultuuriteaduste ja kunstide doktorikooli tegevuskava ning sellega liitumise kohta leiab aadressil <http://www.ema.edu.ee/ktkdk/>.

Akadeemilise testi proovitäitmine

Aprillikuu lõpuni saavad sotsiajal ja haridusteaduskonna erialadele sisseastujad ja kõik teised huvilised internetis katsetada akadeemilise testi täitmist. Akadeemilise testi elektrooniliseks täitmiseks tuleb registreerida end kasutajaks keskkonda <http://inditel.ee/kaemus/>. Pärast registreerumist saab end sisse logida ning seejärel on vaja sisestada uuringute lehel

kood sisse 2010.

Akadeemilisel testil on kaheksa alatesti. Iga testi täitmise järel saab infot selle kohta, kas täitja sooritas selle keskmisest paremini või halvemini.

Internetikeskkonnas saab lisaks akadeemilise testi proovitäitmisele vastata ka neljale lühikesele testile õpimotivatsiooni kohta.

Akadeemiline test on üheks sisseastumiseksamiks mitmel sotsiaal- ja haridusteaduskonna erialal. Testitulemusega vähemalt 80 punkti 100-st on võimalik sisse astuda vabalt valitud õppekava tasuta kohale ning tasulisele kohale, kui tulemus on vähemalt 70 punkti 100-st. Testi täitmise seotud küsimuste või probleemide korral saab abi aadressil karin.taht@ut.ee.

TARTU ÜLIKOOL

Täna ülikoolis

Õpe ja teadus

Tugitegevused

Struktuur ja inimesed

Töövood

- Lähetused
- Akadeemiliste ametikohtade konkurss
- Õigusaktid
- Projektide menetlemine

DIGITAALSED TÖÖVOOD

- Digitaalne töövoog on elektrooniliselt tehtavate tegevuste jada, mis võimaldab hoida kokku aega, raha ja vähendada bürokraatiat.
- Töövoogude arendust juhib digivoogude juhtrühm, kuhu kuuluvad kantsler Andres Liinat, IT-juht Andres Salu ja rektoraadi nõunik Mihkel Pärnoja.
- 2010. aasta esimeses pooles on valmimas õigusaktide menetlemise töövoog, lähetuste süsteem, akadeemiliste ametikohtade konkursside ning projektide menetlemise töövoog.
- Ülikooli nõukogu määruse, nõukogu otsuse, rektori käskkirja, ning rektori korralduse menetlemine alates kavandi koostamisest kooskõlastamiseni muutub digitaalseks.

Ülikool saab digita

UUE SISEVEEBIGA KÄIVITUVAD KA DIGITAALSED TÖÖVOOD, MILLE EESMÄRK ON KÕLASTAMISELE JA ANDMEBAASIDESSE SISESTAMISELE KULUVAT TÖÖAEG

Hannes Klaas

dokumendihalduse peaspetsialist

Digitaalsete töövoogudega loodetakse muuta ülikooli töökorraldus sujuvamaks, kiiremaks ja läbi-
paistvamaks. Kõikide töövoogude asukohaks saab uus siseveeb, mille funktsioonidest oli pikemalt juttu juba veebruarikuu UT-s.

Praeguseks on siseveebis valminud õigusaktide kooskõlastamise töövoog ning lähinädalatel lisandub ka uus lähetuste ning akadeemiliste konkursside algatamise ja dokumentide esitamise süsteem. Sügiseks loodame valmis jõuda ülikooli projektide menetlemise töövoo.

ÕIGUSAKTID

Digitaalset töövoogu kasutatakse nii ülikooli nõukogu määruste ja rektori käskkirjade kavandite loomisel ja kooskõlastamisel kui ka teiste õigusaktide (ülikooli nõukogu otsused, rektori korraldused jne) kavandite menetlemisel.

Sisuliselt tähendab õigusakti

menetlemine protsessi kavandi koostamisest allkirjastamiseni. Selleks, et dokumendi loomisprotsess oleks võimalikult läbipaistev, on vaja kavand kooskõlastada erinevate osapooltega ülikoolis.

Lisaks aja kokkuhoidule aitab töövoog anda parema ülevaate kooskõlastamisel olevatest dokumentidest ning pidada meele tähtaegu.

LÄHETUSED

Töenäoliselt puudutab ülikooli töötajaid kõige rohkem lähetuste digivoog. Süsteem annab parema ülevaate struktuuriüksuste lähetuste sisust ja ülikooli koostööpartneritest. Ühtlasi võimaldab see koguda statistilist teavet lähetuse eesmärgi liikidest, tegevustest ja kulutustest ning töödelda neid vastavalt vajadusele andmebaasis.

Tulevikus on soov siduda lähetuste töövoog rahvusvahelise koostöö registriga, mille kaudu saaks välislähetusse sõitev teadlane koguda endale enne reisi vajalikku taustainfot.

alase töökeskkonna

ÄRK ON VÄHENDADA DOKUMENTIDE PABERIL VORMISTAMIST, KOOS-
GA NING ENNETADA ANDMETE KÄSITSI SISESTAMISEL TEKKIVAD VIGU.

AKADEEMILISED AMETIKOHTAD

Tulenevalt ülikooliseadusest on akadeemiliste töötajate töölepingud tähtajalised ning ametikohad täidetakse enamasti konkursi korras. Selleks, et konkursse paremini hallata, on soov teha protsess digitaalseks.

Esimeses etapis digiteeritakse konkursi väljakuulutamise protseduur. Ülikoolisestel kandidaatidel on võimalus siseveebi kaudu esitada ka kandideerimismaterjale.

Samas tuleb digiteerimise juures mõelda iga etapi otstarbekusele.

Seetõttu ei ole töövoogu praegu lisatud kandidaatide hindamist, kuna osade akadeemiliste ametikohtade taotlejate hindamisel on kaasatud ülikooli välised eksperdid, sh professorite ametikohtade taotlejate hindamisel rahvusvahelised eksperdid.

PROJEKTIDE MENETLEMINE

See on alternatiiv praegusele töökorraldusele, kus projekti dokumente liigutatakse eri

üksuste vahel siseposti või tavalise postiga.

Uus keskkond võimaldab projektide kiiremat ja läbipaistvat menetlemist ning tagab sealjuures kõigile asjaosalistele (projektijuht, struktuuriüksuse juht ja dekaan/kolledži direktor, prorektorid ja administratiivosakondade koordinaatorid) operatiivse info projektide hetkeseisu kohta.

Lisaks tekib digitaalse menetlemise tulemusel üleülikooliline projektide andmebaas, mis sisaldab ülevaatlikku infot kõikide projektide kohta. Keskkond võimaldab projektide dokumentatsiooni ülevaatamist (projektijuhi ja koordinaatori ning juristi/finantsspetsialisti vahel) ning kinnitamist (nii tava- kui ka digiallkirjaga allkirjaõigusliku isiku poolt).

Digitaalne süsteem on ühendatud DHIS-i ja ETIS-ega, mistõttu säätetakse oluliselt aega, mis kulub dubleerivate tegevuste jaoks, nagu andmete sisestamine ülikooli projektide andmebaasi, DHIS-i, ETIS-esse jms.

- Akadeemiliste ametikohtade konkursside väljakuulutamine ning kooskõlastamine muutub digitaalseks.
- Ülikooli akadeemilistel töötajatel avaneb võimalus esitada ametikohale kandideerimise avaldus ja dokumendid töövoogude keskkonnas.
- Lähetusse minek ja seal toimunud tegevusest aruandmine muutub digitaalseks.
- Teadus- ja arendustöö, õppetöö, välissuhete ja muude arendusprojektide lepinguid saab menetleda kõikvõimalikes etappides – eeltaotlus, taotlus, leping, andmete kaart, aruanne, muud projekti-dokumendid;
- 2011. aastal on plaanis arendada välja digitaalsed töövood puhkuste haldamiseks, töölepinguga seotud tegevusteks ning mitmesuguste tasude määramiseks.
- Digitaalsete töövoogude projektijuht on Hannes Klaas. Küsimusi saab esitada ja tagasisidet anda e-posti vahendusel hannes.klaas@ut.ee.

Alustatakse inauguratsiooniloengutega

Aprillist alustatakse professorite pidulike inauguratsiooniloengute traditsiooni, mille eesmärk on anda ülikooli uutele professoritele võimalus tutvustada ennast, oma eriala ja eesmäärke nii kolleegidele, üliõpilastele kui ka avalikkusele väljastpoolt ülikooli.

Inauguratsiooniloengud toimuvad aulas või ajaloomuuseumi valges saalis. Loengu juhatab sisse ja diskussiooni juhivad vastava teaduskonna dekaan.

Loengule järgneb ka lühike

vastuvõtt, kuhu on oodatud kõik kuulajad ja kus arutelu jätkub vabas vormis.

Loengutest tehakse veebiülekanded, mida saab jälgida ülikooli välisveebi vahendusel.

Esimese inauguratsiooniloengu peab meediauuringute professor Veronika Kalmus 21. aprillil kell 16 Tartu ülikooli aulas. Järelarutelu toimub nõukogu saalis.

Loengu teema on «Infoajastu «munad ja kanad»: küsimusi noorte sotsialiseerumisest tänapäeva ühiskonda».

VERONIKA KALMUS

- 1995 lõpetas Tartu ülikooli sotsioloogia eriala *cum laude*
- 1998 omandas Oslo ülikoolis meediauuringute magistrikaadi
- 2003 kaitses Tartu ülikoolis doktoritöö sotsioloogias
- Tartu ülikoolis töötanud alates 1991. aastast, viimased üksteist aastat ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituudis teaduri ja dotsendina.
- Tema peamised uurimisvaldkonnad on seotud väärtushinnangute ja sotsialiseerumisega muutuv ühiskonnas ning laste ja noorte meediakasutusega.
- 2008 pälvis Vabariigi Presidendi kultuurirahastu noore teadlase preemia.
- 2009 valiti meediauuringute professoriks.

Kalmus: Infoajastu «munad ja kanad»

Loeng võtab vaatluse alla laste ja noorte kujunemisprotsessi info- ja tarbimisühiskonnas, keskendudes peamistele mõjutajatele (kool, vanemad, meedia, eakaaslased) ja nende omavaheliste suhetele.

Laiema kontekstina võetakse arvesse ühiskonna väärtushinnanguid ja heaolurežiimi ning sotsiaalseid arusaamu ja diskursusi mõjutajate ja nende võimalike mõjude kohta.

Tähelepanu all on ka uue meedia vahendusel loodav eakaaslaste

kultuur noorte isesotsialiseerumise keskkonnana, interneti pakutavad enesearendamise võimalused ning nende kasutamine noorte poolt, eelkõige *online*-sisuloome ja loovkasutamise praktikad.

Loeng pakub teoreetilist raamistikku tänapäeva sotsialisatsiooniväljal toimuvate protsesside mõistmiseks ja kaardistamiseks, esitab sissevaateid nendesse protsessidesse Eestis ja mujal tehtud empiiriliste uurimuste tulemuste põhjal ning püstitab küsimusi edasisteks uuringuteks.

Meeskoreograafina naiselikus tantsumailmas

HENRI HÜTT ON ÜKS KAHEST MEESKOREOGRAAFIST, KES LÕPETAB SEL KEVADEL TÜ VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA TANTSUKUNSTI ERIALA. KUIGI DIPLOMILAVASTUSE AMETLIK KAITSMINE TOIMUB ALLES JUUNIS, ON SEE JUBA LEIDNUD POSITIIVSET VASTUKAJA. «OLEN ALATI TAHTNUD ENNAST VÄLJENDADA,» VÕTAB TA KOKKU OMA HUVI TANTSU VASTU.

Eve Tisler

eve.tisler@ut.ee

Pimeduses istuva publiku kõrvu kriibib ebamugavust tekitav heli, mida ei saa küll muusikaks pidada. Tühjal laval seinasuuruse ekraanides seisavad kaks poksikinnastes meest, kes paariks sekundiks sähvatavas valguses võtavad kahevõitluse poose. Ekraanile ilmuvad poksimeeste löögitaktis sõnad «Kultuuri matustel käiakse rahvariites – tantsu matustel paljajalu...».

Niimoodi algab diplomilavastus «The Reader», mida Henri Hütt ise kutsub elektroonilisteks variatsioonideks teemal «tulevikul puudub personaalsuse nägu».

VIDEO JA TANTSU SIDUMINE

Henrit paeluvad seosed tantsu ja audiovisuaalse kunsti vahel. Videonarratiivi kasutas ta ka oma diplomilavastuses, kus lõi alternatiivse virtuaalse reaalsuse, mida füüsiliselt ei olnud laval näha. Tema eesmärk on ühendada tants ja video nii, et see oleks üks kooslus, et viimane ei oleks ainult taustaks, vaid räägiks etenduses oma lugu. «Video peaks tantsu-etenduses edasi andma midagi rohkemat, mida liikumisega edasi anda ei saa,» on ta veendunud.

Päris mängufilmi tegemiseni ei ole Henri jõudnud. Tegelikult teda ei huvitagi niivõrd klassikalised loo jutustamise meetodid, kuivõrd meeleolu edasiandmine ja atmosfääri loomine, mida ta on proovinud ülikoolis paari tantsufilmi lavastamisega.

Henri kasutab oma diplomilavastuses poksikindaid, mis etenduses muutuvad tantsijatele väljendusvahenditeks.

Eesti tantsukunstnikest on talle suureks eeskujuks Taavet Janseni tööd, kelle uusi lavastusi ta huviga ootab.

Selleks, et mõista audiovisuaalset maailma paremini, on Henri õppinud mitmesugustel kursustel nii kaamera käsitsemist kui ka reklaami ja disaini ning fotograafia aluseid. Märtsi viimasel nädalal osales Henri Eesti Kunstiakadeemia rahvusvahelisel tantsu ja uue meedia seminaril, kus eri riikide tantsu- ja videokunstnikud avastasid koos üksteise maailmu.

Peale selle on ta veetnud aasta vahetustudengina Prantsusmaal Nizzas ning osalenud eri projektides Soomes, Norras, Leedus, Austrias ja Islandil.

WALDORFKOOLI MÕJU

Tantsu õppimiseni viinud loominguellusuhetumise süüks võib pidada fakti, et esimese hinde sai Henri koolis alles seitsmendal klassis. Kuus klassi õppis ta Rakvere Vabas Waldorfkoolis, kus arvestatakse iga õpilase individuaalse arenguga ning see suunas

Henrit loominguliste lahenduste poole. «Sulle ei öelda, et midagi on õigesti või valesti, vaid et seda, et idee on huvitav, sest et...» kirjeldab Henri waldorfkooli õpetamismeetodeid.

Tavakooli sissesäämiseks läks Henri alates seitsmenda klassist Rakvere gümnaasiumisse, palju suuremasse kooli, kus ta muutus üheks osakeseks masinavärgis.

Õnneks oli üleminek positiivne ning kunstnikuhing jäi talle alles.

TANTS, TANTS, TANTS...

Esimene kokkupuude tantsimisega oli Henril juba väikese poisina rahvatantsuga tegeledes. Valgetes põlvikutest pasteldes polka vihtumine teda küll eriti ei paelunud ning järgmine tantsusamm viis Henri tänavakultuuri juurde, mis ülistas rulatrikke, hiphop-muusikat ja breiktantsu. Koos nelja sõbraga breikimine oli

sissejuhatuseks tantsumaailma, mis tekitas huvi tänapäevaste eneseväljendusvormide vastu. Ka tantsueriala sisseastumiskatsetel esitas ta breiktanstu. «Komisjonile tundus see päris naljakas,» muigab endine hiphoppar.

Otsus minna ülikooli tantsueriala katsetele sündis lihtsalt, sest liikumise kaudu enda väljendamine tundus põnevana. «Kaksteist aastat koolipingis on siiski pikk aeg, pärast seda liikumisega edasi tegeleda oli hea idee,» ei kahetse ta erialavalikut hetkekski. Samal ajal katsetega Viljandi kultuuriakadeemiasse tegi ta katsed ka Tallinna ülikooli, kuid otsustas hariduse omandada siiski provintsilinnas.

Sõbralikus ja teistmoodi mõtlevas kultuuriakadeemias meeldib Henrile see, et üliõpilastele jäetakse suhteliselt palju vabadust. Seal saab realiseerida ideid, mis parajasti huvitavad.

«Mulle meeldib elada hetkes, mitte väga mõelda tulevikule,» sõnastab ta oma elumoto.

MEHENA TANTSUMAAILMAS

Henri on neli aastat koolis õppinud koos oma kolmeteistkümne kursuseõe ja ühe kursusevennaga. Tantsuerialadel ongi tavaliselt paar poissi kursusel. Ometi ei tunne Henri ennast ebamugavalt, lausa vastupidi. Tänu koos veedetud ajale mõistab ta naisi paremini ja arvab, et saab nende seltskonnas hästi hakkama.

«Tants on stereotüüpiliselt küllaltki naiselik tegevus,» põhjendab Henri, miks paljud poisid sellisesse ametisse tõsiselt ei suutu.

Samas tundub talle, et meestantsijal või koreograafil on lihtsam läbi lüüa. «Kuna sooline konkurents on väiksem, siis sinu tegevust pannakse rohkem

Henri diplomilavastuse esietendus märtsi alguses Tallinnas Kanuti Gildi saalis.

tähele. Samas võib see muuta ka laisaks.»

Henrile meeldiks, kui tantsu- maailma meeste seas oleks rohkem konkurentsi, see oleks palju põnevam. Sedavõrd suurem on tema hea meel, et sügisel alustas kultuuriakadeemias tantsueriala esimesel kursusel lausa viis poissi korraga.

Kas tantsija on laval ka näitleja? Henri arvab, et enda kui näitleja arendamine annab juurde lavalist kindlustunnet, kuid tantsija eneseväljendus ei tohiks minna näitlemiseks. «Tantsimine on rohkem väljendus mitte jäljendus.» Suur vahe seisneb selles, kas laval räägib näitleja või tantsija. «Tantsija kõnes puudub näideldud enesekindlus, ta on hästi naturaalne.»

Eelmise aasta septembrist alustas ta ka õpetajakarjääri, sest lisaks koreograafi diplomile kaitseb ta lõputöö ka tantsupedaagoogikas. Viljandis EVE stuudios tegeleb ta nii põhikooli kui ka gümnaasiumialiste tantsuhuviliste lastega, kellele õpetab kord nädalas kaasaegset tantsu.

Erilist tähelepanu pöörab ta põrandatehnikale, mis tähendab põrandal liikumise vormide harjutamist. Õpetajana pöörab Henri tähelepanu sellele, kuidas

tantsutunnis omandatu võiks lastele ka igapäevaelus kasuks tulla ja kuidas oma rühti hoida. «Põrandal liikumise abil oled sa ka püstises asendis parem,» selgitab ta tantsu kasulikkust koolilastele.

ENESE ARENDAMINE

Pärast ülikooli lõpetamist plaanib Henri katsetada edasi tantsulavastustega, osaleda projektides, olla produktiivne. Tema unistuseks on teha koostööd mitmesuguste kunstivaldkondade inimestega, nagu näiteks muusikute ja kunstnikega.

Kuigi tavaliselt valivad tantsueriala lõpetajad tihti pedagoogi elu, ei ole ta veel valmis selleks, et aastaid õpetada, pigem tahaks ise rohkem kogemusi omandada. Selleks, et oma ideid ellu rakendada ja seeläbi loominguga regulaarselt tegeleda, peab üks noor koreograaf küllaltki ettevõtlik olema. Tantsuga tegelejad on sooloartistid ja individualistid ning seetõttu peab igaüks enda eest hoolt kandma.

Henrile kui ühele ülikooli lõpetavale noorele koreograafile teeb kõige rohkem Eesti ühiskonnas muret see, et me tahame olla teiste moodi. «Eesti puhul meeldib mulle väga meile iseloomulik inimkaugus ja emotsioonitus.» Eestlaste paljukirjutud emotsionaalse külmus ei tähenda tema jaoks midagi negatiivset, vaid pigem leiab sealt hoopis minimalistlikku ja karget ellusuhtumist. «Ma kardan, et me hakkame kaotama oma eripärast iseloomu, muutume liiga globaalseks,» mu-retseb Henri. «Mind puudutab

HENRI HÜTI DIPLOMILAVASTUSE «THE READER» ETENDUSED

- 25. aprillil kell 19:00 TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia Black Boxis
- 12-17 juulil Viljandis Noore Tantsu Festivalil NoTaFe.
- Juuni alguses Teater Trefis Von Krahli teatris.
- 14-28 august Augusti Tantsufestivalil. Kanuti Gildi SAALis

«THE READER»:

Idee ja lavastus:

Henri Hütt

Laval:

Mihkel Ilus, Henri Hütt

Heli: Roland Karlson

Kunstnik : Mihkel Ilus

Valgus: Villu Konrad

Juhendaja: Raido Mägi

Tehnoloogiline tugi ja

kostüüm: Kaie Olmre-Hütt

Kestus: 25 minutit

külmus rohkem kui ülepakutus.»

Henri on 24-aastane ja loodab, et ei ole kümne aasta pärast pidanud loobuma sellest, millega praegu tegeleb. Ta soovib, et saaks töötada koos kõigi nende kunstnikega, kellele ta ei ole praegu oma plaanidest isegi veel rääkinud.

Kuna tema huvi keerleb ümber elektroonilise kunsti, siis tahaks ta lahendada oma loomingus tehnoloogiaga seotud küsimused. «Liikuda võiks edasi, seda ei tahaks unustada.» ①

TANTSU ÕPPIMISENI VIINUD LOOMINGULISE ELLUSUHTUMISE SÜÜKS VÕIB PIDADA FAKTI, ET ESIMESE HINDE SAI HENRI KOOLIS ALLES SEITSMENDAS KLASSIS.

A close-up photograph of a person's hand typing on a silver laptop keyboard. The laptop is resting on a lush green lawn. In the background, there are out-of-focus lights, possibly from a car or streetlights, creating a bokeh effect. The overall scene suggests a peaceful, outdoor work environment.

Kõik on
kunagi
ajalugu,
ka e-kiri

SELLE ARTIKLI JAOKS KOGUS AUTOR 12 LEHEKÜLGE HUVITAVAT MATERJALI, SAI KA SISUKAID E-KIRJU. KUI TA OLEKS VAJUTANUD KLAHVILE «DELETE», SIIS KIRJAD OLEKSID KADUNUD. AGA KAS SEE OLEKS AJALOO HUVIDES KÕIGE ÕIGEM?

Varje Sootak

varje.sootak@ut.ee

Kuidas säilitada tähtsaid e-kirju? Kas teha eraldi fail, printida ja paberil alles hoida, CD-le ümber kirjutada? Kuidas neid isikuarhiivi anda? Kas e-kirju on tänapäeval ajaloo tarbeks üldse vaja? Muuseumi- ja arhiivitöötajatelt pärides selgub, et probleem muutub aina päeva-kohasemaks.

KUI KIRJU KIRJUTATI PABERILE

Vanasti paberile kirjutatud kirju talletatakse isikuarhiivides. Kirjavahetusi avaldatakse raamatutena,

neid uurivad teadlased. Näiteks Jakob Hurda perekonna kaheköiteline kirjavahetus on kui rahvuse kultuurilugu isikute portreejoonte ja olustikudetailidega.

Kirjandusmuuseumi Eesti Kultuuriloolise Arhiivi juhataja Vilve Asmer mainib, et kirja juures hoitakse ka ümbrikut, mis on pitseri ja margiga samuti oma ajastu dokument. «On kirju, mille vahele oli pandud kuivatatud lilleõis või leheke. Ajaloost on teada vereplekkidega kirju. See kõik on väga kõnekas ja annab uurimisel nagu mingi lisaboonuse.»

Kirjandusmuuseumi teadur, elulugude uurija Rutt Hinrikus

märgib, et iga ajastu loob ka erineva kirjastiili: kui 18. sajandil kirjutati hanesulega ning 20. sajandil täitesulepea ja pastakaga, siis sajandi lõpul arvutiklahvidega. «Kirjastiili mõjutas aga rohkem elulaadi muutumine kui hanesule väljavahetamine.» Rutt Hinrikus lisab, et 20. sajandi teise poole kirjad on võrreldes 19. või 18. sajandi omadega asjalikumad ja ilma nn vanaaegse viisakuse juurde kuuluvate stiililiste liiasusteta.

KAS E-KIRI ON VÄHEM VÄÄRTUSLIKUM?

Kirjanik ja professor Jüri Talvet nendib, et arvutiga genereeritud kirjadel kunagiste käsikirjaliste kirjade väärtust enam ei ole. «Töenäoliselt koosneb e-kirjavahetus ka lühematest ja praktilisematest kirjadest kui varem.» Rutt Hinkrikuse arvates on arvutil kui kirjutusvahendil ilmselt suurem mõju just kirja sisule. «Kirjutusmasinal kirjutatud kirja ei peetud niisama viisakaks kui käsitsi kirjutatud kirja, sama on ilmselt arvutiga, kuid valitsema on hakanud mentaliteet, et peaaegu on kiirus ja mugavus, seega ka lühendamine, väljajätted.»

Teadusloolase Erki Tammiksaare sõnul pole probleem mitte ainult e-meilides, vaid selles, et suhtluskeskond on tänapäeval hoopis mitmekesisem. «Enamasti suheldakse telefoniga ja e-kiri kajastab vaid murdosa infost,

Härja kolleegiumiassessor Lehrbergile

«Teie teravmeelne kriitika (uurimuse «Vene riigi päritolust» kohta – Lea Leppik) õpetas mulle palju, kuid ei suutnud mind peamises pöörata. Tahaksin nüüd meelsasti kuulda, kas minu kangekaelsus Teile juurdelisatud lehtedel õigustatud tundub. Me mõlemad võtame teadust liiga tõsiselt, et meie uuringute tulemused alati võiksid teineteisele vastu käia. Kui see peaks aga saatu-se tahtmine olema, siis ühise jumaluse kummardamine hoiab ikka alles sõpruse, mille see meie vahel on sõlminud. Minu omaga võite te kindlasti arvestada.»

Täiesti Teile Gustav Ewers
Väimela, 11. mai 1808

Lea Leppiku monograafia «Rektor Ewers»

mille põhjal on hiljem võimalik otsustada mingi arengu üle teaduses. Maailm on muutunud ka väiksemaks – inimesed reisivad pea iga päev, et kohtuda töörühmade või konverentsidel. Varem oli intervall palju suurem. Kõik see on mõjunud e-kirju sisaldava info kvaliteedile.»

MIKS OV VAJA SÄILITADA E-KIRJU?

Muuseumi- ja arhiivitöotajaid on siiski murelikuks teinud teadlaste võib-olla väga oluliste e-kirjade haihtumine n-ö taevaalaotusse. Mis jääb nende isikuarhiividesse, kui paberil kirju enam ei kirjutata, aga e-kirju ka alles ei hoita?

Kui dokumendihaldussüsteem säilitab ametlikud dokumendid, siis teadlaste omavahelist kirjavahetust ametlikult ei registreerita. Ülikooli ajaloo muuseumi teadusdirektoril Lea Leppikul, kes on kaua töötanud 19. sajandi teadlaste sisuka kirjavahetusega, on sellest väga kahju. «Kõik sõltub inimesest endast, mida alles jätta, mida mitte. Huvitavam e-kirjavahetus tuleks säilitada ja muuseumi või arhiivi anda.»

Jüri Talveti arvates võib e-kirjavahetus siiski sisaldada tööpoolest avalikustamist väärivat (kui mitte varem, siis pärast kirjutaja surma). Lõplik sõna jääb isikule endale tema eluajal: kui ta vähegi soovib, siis peaks kindlasti meilikirjavahetuse muuseumis säilitama.

TÜ raamatukogu käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonna juhataja Malle Ermeli poole on pöördunud mitmed oma käsikirju toonud õppejõud küsimusega,

kuidas elektroonilist kirjavahetust arhiivi anda. Malle Ermel on soovitanud teha väljatrükid paberile. «Me oleme väga huvitatud õppejõudude käsikirjapärandist, sealhulgas olulistest e-kirjadest.» Ta toonitab, et isikuarhiivis püütakse säilitada isegi käsikirjade eri variante. «Selles on näha kogu loominguline köögipool.»

Raamatukogus on käsil ulatuslik projekt «TÜ raamatukogu käsikirjakogud – Eesti ja Euroopa kultuuriloo allikabaas», mille eesmärk on teha uurijatele veebikeskkonnas kättesaadavaks 16.–19. saj õpetlaste ligi 10 000 kirja, mis on talle raamatukogu esimese direktori Karl Morgens-terni ja Riia toomkiriku ülem-
patori Immanuel Justus von Esseni käsikirjakogudes. «Professor Morgens-terni kirjavahetus on tõeline Euroopa kultuuriloo allikabaas. Tal oli laialdane kirjavahetus üle Euroopa ning ta oli ka väga seltskondlik. Päevikutest ja kirjavahetusest ilmneb hästi tollane kultuuri- ja hariduselu,» jutustas Malle Ermel.

Vilve Asmer rääkis, et hiljuti

tõi kirjandusmuuseumisse mahu-ka korralikult süstematiseeritud kirjavahetuse akadeemik Erast Parmasto, milles on ka e-kirju. «Kui mingi kiri on oluline informatsiooni ja hinnangute poolest, ka seetõttu, et saatjaga tuleb tulevikuski suhelda, kui on aimata, et korrespondendist võib saada maailmanimega teadlane, siis väärib see säilitamist sõltumata vormistamise viisist (e-kiri, piltpostkaart, aegamööda kustuva pastakaga kirjutatu),» leiab akadeemik Parmasto.

KUIDAS E-KIRJU ALLES HOIDA?

Tema arvates loodavad paljud, et elektroonselt salvestatud tekst või pilt on kaua säiliv. Parmasto seda eriti ei usu, sest see on paljude kandjate puhul korralikult tõestamata. Tal on ka kogemusi, et kuigi ühel infokandjal ja ühe programmi abil salvestatud on võimalik uutele üle kanda, ei tähenda see veel probleemi kerget lahendust.

Akadeemikul on nalja pärast alles, nagu ta ise märgib, programmeerimise dBASE II koostatud

Kirjavahetusest 20 aastat tagasi

Akadeemik Erast Parmasto meenutab 1990. aastate alguse sidepidamist, kui eestlasi (küllap ka lätlasi ja leedulasi) aitasid peamiselt Rootsi elektronposti entusiastid-teadlased.

«Et sidepidamine Eesti ja Läänemaade vahel oli takistus-

tega (kirjad läksid kuu-kaks, faksiaparaat oli üsna suur haruldus ja faksipaber ülim defitsiit), soovitasid nad, et kui neile saata e-kiri, siis prindivad nad selle välja ja saadavad aadressaatile edasi faksina. Muidugi tasuta.»

andmebaas. «See on 360-kilobaidisel disketil koos programmi enesega!!! Kahe disketiga taskus võis maailma läbi sõita ja igal pool sai hakkama. Praegu kipub 4-gigasest mälupulgast väheks jääma.»

Olulisi kirju on Parmasto säilitanud printituna. «Paraku on mitmed (maatrics)printerid tollal kehva tumeusega lintide jäljendid kustumas või kustunud. Enne arhiivi andmist taastasin mitmed kirjad-faksid nende kserokopeerimise teel, mitmed ajaloolise huviga kirjad olid paberilt täiesti haihtunud. 1980. aastate faksidest pole kümne aasta pärast enam midagi järel.»

Parmasto soovib tähelepanu pöörata ka sellele, missugused tindid, tušid, tahmad peavad vastu ajahambale. Abi leiab kindlasti Google'ist või muuseumitöötajailt. «Ennustan, et laserprinteriga printides püsib

tekstipilt mõnel juhul 200 aastat või isegi igavesti, tindiprinteri puhul hea kui 20 aastat. Kuni selles selgust pole, on printimine kehv soovitus.»

Probleemi on maailmas uuritud ning Parmasto arvates teavad sellest kindlasti rohkem Briti Muuseum, Pariisi kuulsad muuseumid jt.

«Missugune osa kellegi kirjavahetusest arhiivi üle antakse, sõltub inimesest endast või tema pärandi haldajatest. Loodame, et siiski osatakse väärtustada ka e-kirjade ajaloolisust ning need jõuavad arhiividesse,» ütles Malle Ermel.

Sama loodab kultuuriloolise arhiivi juhataja Vilve Asmer ning paneb teadlastele ja kultuuriinimestele südamele oma e-kirjade saatuse üle mõelda. Ka ülikooli ajaloo muuseumi isikuarhiivid ootavad e-kirju.

«Kindlasti vajaks säilitamist

isegi teatud osa meie igapäevasest teisest kirjavahetusest,» on Lea Leppik veendunud. «Kuigi aruanded, määrused, otsused, käskkirjad ja muu säilitatakse, jääb tulevastel põlvadel siiski näiteks teadmata, kuidas mingi lahenduseni jõuti jne.»

Ja kuigi teadusloolane Ken Kalling, kes ise on samuti huvitavaid kirju printinud või failina säilitanud, võtab probleemi üsna stoiliselt: «Kui kõik säiliks, et mine ja võta, polekski muidu ajaloolasel tööd», siis tasuks mõnele kirjale siiski küsivamalt peale vaadata. ①

Ja ma ei tee seda otsustavat näpuliigutust ega kustuta ära e-kirju, mille saatsid Jüri Talvet, Erast Parmasto jt. Võib-olla on nende mõtetest abi veel mõne loo kirjutamisel. Võib-olla kunagi mõnel teiselgi. Teen ühe eraldi kausta ja prindin ka välja.

«Halli kirjanduse» repositoorium

E-kirju võib varsti hakata säilitama TÜ raamatukogu uues digitaalsüsteemis. Direktor Martin Halliku sõnul on uus DSpace'i täiendusprojekt nn halli kirjanduse repositoorium, mis hakkab sisaldama mitmesuguseid avaldamata materjale, nagu näiteks artiklite erinevad versioonid, märkmed, memod, video- ja audiomaterjal, ka e-kirjad, Facebooki ja Twitteri sõnumid, blogid jmt.

«Materjali andjale teeme süsteemi võimalikult lihtsaks: ta laeb oma failid repositooriumi

kindlasse kohta ning seejärel automaatselt materjal sorteeritakse, varustatakse metaandmetega ning hakatakse looma semantilisi seoseid,» selgitab Hallik. Vastavalt teadlase soovile jaotatakse materjal automaatselt ka avalikult kättesaadavaks või mitte.

Hallik lisab, et kõik toimub vabatahtlikult – kui inimene soovib oma materjale «halli kirjanduse» repositooriumis hoidma hakata, siis see võimalus tal on. «Tulevikus võib ju seni n-ö varjul olnud materjalist uurijail palju kasu

olla,» ütles direktor.

Hallik on tutvustanud projekti ka Euroopa Teadusraamatukogude Assotsiatsioonis, kus seda peeti uudseks ja huvitavaks. Sellist sorti materjali koondamisest ja süstematiseerimisest ei olnud veel kuuldud.

Praegu on projekti elluviimine algusjärgus. Seni saab aga e-kirju anda raamatukokku säilitamiseks nii digitaalselt kui ka paberil, kuid mingit automaatset süstematiseerimist ega semantiliste seoste loomist nendega veel ei toimu. ①

Eestlaste toitumistavad ei muutu kergelt

EESTI JA ROOTSI LAPSI UURIDES LEIDIS INGA VILLA OMA DOKTORITÖÖS, ET KUIGI EESTIS ON VÄHEM ÜLEKAALULISI LAPSI, ON RASVASTE TOITUDE LIIGTARBIMINE OLNUD MEIL AASTAKÜMNEID PÜSIV TRADITSIOON.

Eve Tisler

eve.tisler@ut.ee

Südame- ja veresoonkonna- haigused (SVH) on maailmas ja ka Eestis üheks peamiseks surmapõhjuseks.

Ülekaalusisus on üks oluline riskitegur ning juba 1998. aastal kuulutas Maailma Terviseorganisatsioon (WHO) ülekaalusise epideemiaks. Kuna südame- ja veresoonkonnahaigused saavad alguse juba lapsepõlves, siis on koolieas tervislik eluviis eriti vajalik.

Märtsi viimasel päeval kaitses arstiteaduskonnas meditsiinidoktori kraadi Inga Villa tööga «Kardiovaskulaarset tervist mõjutav toitumine, kehaline aktiivsus ja kehaline võimekus Eestis».

Doktoritöö põhineb Euroopa Noore Südameuuringu raames 1998/99. aastal kogutud andmetel.

Uuringus, kus ühtse meetodikaga uuriti 9- ja 15-aastaseid koolilapsi, osalesid lisaks Eestile ka Rootsi, Taani, Norra ja Portugal. Inga Villa kasutas doktoritöös andmeid Eesti ja Rootsi laste kohta, et hinnata ja võrrelda nende toitumist, kehalist võimekust ning nende seoseid teiste teguritega.

LIIGA RASVARIKAS TOIDULAUD

Üks Inga Villa uurimisteeemasid oli see, kuidas on kooliõpilaste toitumine aastakümnete jooksul muutunud. Võrdlevaks aluseks

võttis autor alates 1984. aastast Eestis tehtud 13–15-aastaste laste uuringud. Autor leidis, et kuigi alates 1980. aastatest on laste toitumine pisut tervislikumaks muutunud, siis väga suuri muutusi ei ole toimunud.

«Positiivne oli see, et aastate lõikes vähenes lipiidide ja küllastunud rasvhapete tarbimine,» töi autor välja muutuse. Samas toonitas Villa, et kui võrrelda tulemusi riiklike toitumissoovitustega, siis oli kõigil uuringuaastatel rasva sisaldus laste toidus ikkagi liiga kõrge.

Kõige problemaatilisemad olid Eesti laste toidulaua vitamiinide D ja B2, kaltsiumi, magneesiumi, tsiingi ja kiudainete tarbimine.

EESTI JA ROOTSI LAPSE ERINEVAD KEHAKAALUD

Eesti ja Rootsi koolilaste kehakaaluga seotud olulisemad erinevused ilmnesisid nii 9- kui ka 15-aastaste tütarlaste puhul. 9-aastasi alakaalulisi tütarlapsi on Eestis oluliselt rohkem kui Rootsis ehk 8% Eestis ja 3,5% Rootsis. Samas ülekaalulisi ja rasvunuid on oluliselt vähem, vastavalt 9% Eestis ja 17% Rootsis.

Sarnane muster kordub ka 15-aastaste tütarlaste puhul. Eestis on alakaalulisi 15-aastasi tütarlapsi oluliselt rohkem kui Rootsis, vastavalt 10,5% Eestis ja 5% Rootsis.

Ülekaalususte poiste puhul olulisi erinevusi välja ei tulnud,

Eestis on neid 10% ja Rootsis 12%.

Villa oletas, et Eesti tütarlaste alakaalusisus võis olla tingitud moetrendidest ning meedia mõjust, mis sunnib kaalu jälgima.

TOITUMISE MÕJU KEHAKAALULE

Kuna Rootsi ja Eesti on kliimaatiliselt sarnased, siis võiks eeldada, et sarnasusi on ka teatud toiduainetes, mis mõjutavad koolilaste ülekaalusisust. Seepärast hinnati samade laste toitumist, et teada saada, kas nad söövad teistmoodi ja kas see võiks mõjutada kehakaalu.

Villa sõnul ei saa uuringutulemuste põhjal öelda, et oleks kindlaid toiduaineid, mida nii Eesti kui Rootsi ülekaaluselised koolilapsed eriliselt teistmoodi tarvivad.

Ülekaalusiste Eesti laste toit sisaldas küll rohkem lipiide võrreldes ala- ja normkaalusistega ehk 37% päevasest toiduenergiast, samas kui soovitatav piir jääb 25–30% vahele. Rootsi laste puhul samasugust tulemust ei ilmnenu.

Küll aga tarbisid ülekaaluselised Rootsi noorukid rohkem valke ja piimatooteid võrreldes teiste kaalugruppidega. Rootsi lapsed tarbisid Eesti lastega võrreldes üldse ligi poole võrra rohkem piima- ja kalatooteid.

Ülekaalusise probleem on süvenenud aastakümnete vältel

mitte ainult täiskasvanute vaid ka laste seas. Eri uuringutes on näidatud, et ülekaalulistel ja rasvunud lastel on kaks korda suurem tõenäosus olla ka täiskasvanuna ülekaalus.

Laste ja nende vanemate kehamassiindeksi omavaheline seos osutus tugevamaks kui seos toitumisega nii Eesti kui Rootsi laste puhul. Kui vanemad on ülekaalulised, siis on suure tõenäosusega seda ka lapsed. «Raske on öelda, kas see on põhjustatud perekondlikest toitumistavade, et kui vanemad sõid ebatervislikult ja liikusid vähe, siis andsid oma rollimudeli lastele üle, või tuli siin mingil määral ka geneetiline tegur arvesse,» arutles Villa.

Samuti leidis kinnitust väide, et ülekaaluliste laste sugulise küpsuse aste on kõrgem kui ala- või normaalkaalus lastel.

Eesti ja Rootsi koolilaste toitumisuuringu tulemuste põhjal järeldas autor, et igas riigis valitsevad eripärased toitumistavad ning neid peaks kindlasti arvestama, kui riigid planeerivad tegevusi ülekaalulisusega võitlemiseks. Villa sõnul on tähtis laste ülakaalulisusega varakult tegeleda. «See on eaperiood, kus me saame suunata ja mõjutada lapsi selleks, et täiskasvanueas oleks südame- ja veresoonkonnahaiguste riskitegureid vähem,» sõnas Villa.

GEEN MÕJUTAB MAGUSAISU

Ühe huvitava tulemusena kajastub Inga Villa doktoritöös ka a2A-adrenoretseptori genotüübi mõju magusate toiduainete tarbimisele.

«GG genotüüp mõjutas magusate toiduainete, näiteks kommi ja šokolaadi ning magusate piimatoodete nagu jogurti ja kohupiima tarbimist,» selgitas Villa.

Teiste toiduainete tarbimise osas erinevusi genotüüpide vahel ei ilmnunud.

GG genotüübiga lastel oli ka vere glükoositase madalam kui teisel kahel CC ja CG genotüübil. Inga Villa näeb siin seost magusama toiduvaliku eelistamisega.

Varasemates uuringutes on leitud, et geen ADRA2A ehk nn maiustamisgeen võiks mõjutada ülekaalulisust ja keha rasvasisalduse jaotust.

Täiendavad uuringud peaksid välja selgitama, kas see genotüübist sõltuv toidueelistus püsib täiskasvanuikka jõudmiseni ning

kas see võib avaldada mõju keha-kaalule ja tervisele.

TOITUMISKÄITUMISE LONGITUUDUURING

Erinevalt teistest Euroopa Noore Südameuuringus osalenud riikidest on meil uuringutega jätkatud Eesti Laste Isiksuse, Käitumise ja Tervise Uuringu raames.

Samu lapsi on küsitletud erinevate uuringulainete jooksul aastatel 2001, 2004 ning 2007–2008.

Selline longituuduuring annab Inga Villa sõnul hea ülevaate sellest, kuidas noorte eestlaste elustiil ja harjumused mõjutavad hilisemat eluiga ning kuidas need kajastuvad südame- ja veresoonkonnahaigustes.

Jaanus Harro

Psühholoogia instituut; psühhofüsioloogia osakonna juhataja; doktoritöö juhendaja

Üks osa dr Inga Villa tööst annab ülevaate sellest, mida on Eesti rahvastiku toitumisest paarikümnel viimasel aastal teada ja kuidas see näeb välja võrreldes regiooni teiste riikidega. Töö empiiriline osa käsitles vastamata küsimusi sügavuti. Sellest ilmnevad riskid, mis vähese liikumisharrastusega ja ebatervisliku toitumisega juba lapseas kaasnevad. Dr Villa töö näitab ka seda, kuidas toitumiseelised võivad olla mõjustatud pärilikest teguritest.

Arvestades inimese elu tavalist kestust ning seda, et tänapäeval tuleb suurem osa haiguskoormusest kroonilistest degeneratiivsetest haigustest, mille alusprotsessid saavad alguse juba noores eas, on pikaajalised uuringud just nimelt see viis, kuidas põhjuslikke seoseid eluviisi ja tervisliku seisundi vahel välja selgitada. Kuna toitumise pikaajalist mõju inimestele eksperimentaalselt uurida ei saa, tuleb jälgida tegelike mõõdetavate näitajate trende pika aja jooksul ja analüüsida neid muude näitajate dünaamikaga koos. Siis saame teada, mida ja kui palju süüa on hea ja mida ei ole.

Täiendusõpe on üks Tartu ülikooli põhitegevusi

Täiendusõppena võib läbida ka tasemeõppe kursusi, kusjuures täiendusõppes omandatud on võimalik varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamise (VÕTA) korras tasemeõppesse üle kanda. Rahvusvaheliste suhete lektor Viljar Veebel õppetööd läbi viimas.

Foto: Anfres Tennus

ÜLIKOOI ELUKESTEV ÕPE ON TASEME- JA TÄIENDUSÕPET (SH EEL- JA ÜMBERÕPET) SIDUV EESMÄRGISTATUD ÕPPE-, LOOME-, TEADUS- JA ARENDUSTEGEVUS. ELUKESTEV ÕPE LOOB VÕIMALUSED JA KUJUNDAB VALMISOLEKU ÜKSIKISIKU JÄRJEPIDEVAKS JA IGAKÜLGSEKS ARENGUKS.

Ülle Kesli

avatud ülikooli keskuse täiendus-
koolitustalituse juhataja

Täiendusõppest on saanud tasemeõppe ja teadustegevuse kõrval ülikooli kolmas oluline tegevussuund. 2009. aasta aprillis vastu võetud Tartu ülikooli elukestva õppe põhimõtetes seati eesmärgiks laiendada täiendusõppe pakkumist ning luua kõikide õppekavade juurde täiendusõppe programmid, suurendada täiendusõppes osalejate arvu ning parandada täiendusõppe kui teenuse kvaliteeti.

2009. aastal osales Tartu ülikooli struktuuriüksuste korraldatud 1149 täienduskursusel üle 20 000 õppija. Oleme suurim täiendusõppe pakkuja Eesti kõrgkoolide hulgas. Meie täiendusõppijad moodustavad ca 50% kõikide avalik-õiguslike ülikoolide täiendusõppes osalejate koguarvust.

Täiendusõppe pakkumine on laienenud: kursuste arv kasvas 17% ja ületas esmakordselt tuhande piiri. Enim kursusi toimus haridus- ja arstiteaduskonnas. Kuigi keskmiselt osales igal kursusel 2-3 õppijat vähem, jäi õppijate arv võrreldes 2008. aastaga samale tasemele.

Kui 2009. aastal prognoositi ettevõtete koolituseelarve vähenemist keskmiselt 30–40% ja ka erakoolitusfirmad arvestasid

keskmiseks koolituskäibe mahu languseks 20–30%, siis Tartu ülikooli täiendusõppe laekumine suurenes 13%, mis on Eesti sotsiaalmajanduslikku olukorda arvestades väga hea tulemus ja näitab, et ühiskonnas hinnatakse ülikooli pakutavat täiendusõpet kõrgelt.

2008. ja 2009. aasta statistilisi andmeid põhjalikumalt analüüsis des võib öelda, et täiendusõppes langes avatud registreerimisega koolituste ning suurenes mitmesuguste koolitusprojektide ja -hangete raames toimunud kursuste maht.

Lisaks ministeeriumide ja struktuurifondide rahastusele kasvas märgatavalt organisatsioonide ja asutuste tellimuskoolituste ja hangete osakaal, mis näitab, et esimene samm ülikooli elukestva õppe põhimõtetes seatud eesmärgi saavutamiseks on astutud.

Tähtsaks on saanud otsekontaktid ja läbirääkimised tellijatega. Nt korraldati kursusi riigikantselei, riigikohtu, Eestimaa talupidajate keskliidu, kohalike omavalitsuste jt tellimisel ning haridus- ja teadusministeerium rahastas eesti keele ja kirjanduse õpetajate täiendusõpet.

Eelmise aasta novembris-detsembris toimusid täiendusõppe valdkondlikud ümarlauad, et teaduskondade ja kolledžitega üheskoos arutada, kuidas saavutada ülikooli arengukavas aastani 2015 püstitatud täiendusõppe eesmäärke.

Konstruktivsete kohtumiste järel kaardistas avatud ülikooli keskus ümarlaudadel tõstatunud täiendusõppega seotud ettepanekud ja probleemid ning koostas nendest lähtuvalt 2010. aastaks TÜ täiendusõppe tegevuskava.

Arendusülesannete eesmärk on täiendõppe pakkumise laiendamine

Tiit Männiste,
Viljandi kultuuriakadeemia täiendusõppe osakonna juhataja

Minu arvates on täiendusõppe eelkõige oluline sisend tasemeõppe õppekavade arendamiseks. See on kiireim võimalus vastata ühiskonna ootustele ja testida kursuste vajalikkust. Õppejõud toovad välja, et täiendusõppe on hea võimalus ennast oma valdkonna praktiliste suundadega kursis hoida, rääkimata sotsiaalse võrgustiku arendamisest.

damine ja parem turundamine. Samuti on oluline õppejõudude, programmijuhtide ja koordinaatorite motiveerimine, tunnustamine ning toetamine. Täiendusõppe tegevuskava on leitav uues siseveebis õppe ja teaduse lehelt täiendusõppe rubriigist dokumentide ja juhendite alt.

Elukestva õppe põhimõtetes kokku leppides võttis ülikool endale ülesande pakkuda paindlikke elukestvas õppes osalemise võimalusi, suurendada seejuures regionaalset hõlmatus, mitmekesistada elukestva õppe vorme ning võtta kasutusele uusi, aktiivset õppimist edendavaid meetodikaid.

Olulised algatused täiendusõppe pakkumise ja sihtrühmade laiendamiseks on juba tehtud. Selles osas on head eeskujud ja aktiivsust üles näidanud ülikooli kolledžid, kus on käivitatud mitmeid tegevusi elukestva õppe propageerimiseks: Narva kakskeelne lasteülikool, Pärnu noorte teaduskeskus, Talveakadeemia Viljandis ja Väärikate ülikool Pärnus. Nendele algatustele tugine-

des on Teaduskool kavandanud arendustegevusi alates teaduslaagritest ja lõpetades õpilaste teadustööde juhendamisega.

Avatud ülikooli keskuse eestvedamisel toimub praegu Väärikate ülikooli kontseptsiooni väljatöötamine, et pakkuda eakatele loenguid, seminare ja koolitusi ning Talveülikooli projekti koostamine, et pakkuda koolitusi ennekõike nendele sihtrühmadele, kellel on keeruline osaleda Suveülikoolis (näiteks turismitöötajad ja põllumehed). Samuti on koostamisel täiendusõppe kursuste loetelu, mida ülikool on valmis pakkuma venekeelsetele õppijatele.

Lisaks kolledžitele toetab regionaalset hõlmatus e-õppe võimaluste laiendamine täiendusõppes. Tartu ülikool on e-õpet korraldanud alates 1998. aastast ja on üks vähestest koolitajatest, kes pakub ametialast täiendusõpet ka e-õppe vormis.

Näiteks mitmed keele- ja majandusalaseid kursused ning eri valdkondade õpetajate täienduskoolitused toimuvad interneti või

kaugõppe teel.

Möödunud aastal osales osaliselt või täielikult veebipõhistel ja kaugkoolituskursustel üle 4000 õppija, mis moodustab ligi 20% täienduskoolituses osalejate üldarvust.

Ülikoolil on suur potentsiaal pakkuda laia valikut ühiskonna ootustele vastavaid koolitusi. Peamiselt korraldatakse tööalast täiendusõpet, et omandada erialaseid teadmisi, oskusi ja vilumusi või neid täiendada, ning ümberõpet lisaeriala omandamiseks olemasoleval haridustasemel.

Kui ümberõppeprogramm toimub sessiooniti ja kestab reeglina 1–2 aastat, siis tööalane täiendusõpe võib toimuda väga erinevas mahus ja vormis: avatud koolitus (kursus, seminar, õppepäev jms, kuhu on vaba registreerumine, sh suveülikool, e-õpe jne), tellimuskoolitus (konkreetsel rühmale tellitud kursus), aga ka osalemine täiendusõppijana üksikul tasemeõppe õppeainel.

Samuti pakutakse täiendusõppe raames eelõpet ehk kursusi, mis toetavad sisenemist järgmisele haridustasemele, sh on ka õpilastele suunatud teaduskooli õppetöö.

Üha rohkem toimub vabahariduslikke koolitusi, et toetada isiksuse ja loovuse arengut ning elus vajalike teadmiste, oskuste ja võimete lisandumist. Mitmed kliendid on rõhutanud, et huvialakoolitused on suurepärased töötajate motivatsiooni suurendamisel, kuid veelgi olulisemad innovaatiliste lahenduste saavutamisel.

Antti Tamm,
algaja õppejõud

Isiklikult leian, et elu on liiga lühike, et teha igavaid asju. Seetõttu loodan, et kursused on põnevad ja õpetlikud ning tulevikus saab minu loeng seeläbi põnevam ja õpetlikum nii mulle kui ka tudengitele. Senine õpetamiskogemus piirdub doktorantuuri kohustusliku auditoorse õppetööga ning, mis seal salata, eksamitulemused osutusid tookord paremaks nendel, kes loengutel ei käinud.

Õpetamist õpitakse kogu elu

Mart Noorma

õppimise ja õpetamise arenduskeskuse juhataja

Õpetamisteoreetikud John Biggs ja Catherine Tang on oma õpikus «Õppimist väärtustav õpetamine ülikoolis» öelnud: «Õpetamine ei ole tänapäeval enam teadustöö vaene sugulane. Üha rohkem saadakse aru, et hea õpetamine ei ole mõne õnneliku õppejõu kaasasündinud anne, vaid kogu ülikooli hõlmava infrastruktuuri funktsioon.» Õppimine toimub õppija aktiivse tegevuse abil: ta õpib sellest, mida tema teeb, mitte sellest, mida teeb õppejõud.

Oma õpetamis- ja juhendamiskursusi saab arendada iga õppejõud ise, selleks kolleegidega koostööd tehes ning õpetamis- ja juhendamiselases täiendusõppes osaledes. Tuge pakub selleks aastatel 2008–2013 Euroopa Liidu Sotsiaalfondist rahastatav kõrghariduse arendamise programm Primus, mis rahastab muu hulgas õppejõudude täiendusõpet. Tartu ülikoolis on üks Eesti kahest õppejõudude koolituskeskusest.

Mitmesuguste õpetamis- ja juhendamiskursuste täiendusõppekursuste pakkumisega saab tutvuda veebis www.ut.ee/primus.

Koolituspakkumine on valminud teaduskondade ja struktuu-

riüksuste koostöös ning täieneb ja areneb pidevalt. Õppimis- ja õpetamiskursuste täiendusõppekursusi pakutakse kõigi programmi Primus partnerkõrgkoolide õppejõududele, samuti arendatakse välja spetsiaalselt Tartu ülikoolile vajalikke kursusi. Kursused on ülikooli õppejõududele täiesti tasuta.

Tartu ülikooli õppejõud on seda hinnanud ja kasutanud: iga kolmas õppejõud ja teadustöötaja osales 2009. aastal õppejõududele mõeldud koolitustel. Õppejõudude õpetamis- ja juhendamiskursuste arendamiseks toimus 2009. aastal programmi Primus raames 53 täiendusõppekursust, millest 17 olid e-kursused. Olulisemad teemad õpetamiskursuste koolituses olid ainedidaktika, aktiivsed õppemeetodid ja juhendamine.

Töötati välja mitmeid ainespetsiifilisi täiendusõppeprogramme. Jätakuvalt on populaarne kursus «Õppimine ja õpetamine kõrgkoolis». Õppejõudude õpetamis- ja juhendamiskoolitustel osales kokku 657 Tartu ülikooli õppejõudu, neist 119 e-kursustel.

Uusi kursusi lisandub pidevalt. Oma aine- ja valdkonnadidaktika kursuste väljatöötamist on alustanud füsioterapeudid ja võõrfiloloogid, juhendajakoolitust täiustavad pidevalt arstid. Alanud on töö 2011. aasta kooli-

tuspakkumise väljatöötamiseks. Et õpetamiskursuste arendamine on tähtis ja koolitused selleks hea võimalus, kajastub ka koolitusel osalenute tagasisides.

Miks täiendusõppes osaletakse? Koolitus annab enesekindlust, uusi ideid ja õpetamisvõtteid, võimaldab teoreetilist tõlgendust senisele tegevusele ning loob võimalusi enda õppejõuks olemist mõtestada, õpetamise üle mõtteid vahetada.

Koolitustel saab suhelda õpetamisest huvitatud inimestega. Tekib julgus, harjumus ja vajadus edaspidigi õpetamise üle arutleda.

Programmi Primus raames valiti Eesti 2009. aasta õppejõudude koolitaja ja õppiv õppejõud. Need kaks tehtud tööd tunnustavat tiitlit pälvisid kaks Tartu ülikooli õppejõudu. 2009. aasta õppejõudude koolitajaks valiti sotsiaal- ja haridusteaduskonna kõrgkoolipedagoogika lektor Mari Karm. 2009. aasta õppivaks õppejõuks sai arstiteaduskonna stomatoloogia kliiniku õppejõud Riina Runnel.

European Union

Tartu University

ALU-VIRI SIHTASUTUS
ARCHIMEDES

Mari Karm ei ütle iial kõrg- koolididaktikale «EI»

Foto: Andres Tennus

Ene Voolaid,
õppimise ja õpetamise aren-
duskeskuse koordinaator

Aasta õppejõudude
koolitajaks valitud
haridusteaduskonna
kõrgkoolipedagoogika lektori
Mari Karmi koolitused on ins-
pireerivad ja uusi ideid andvad,

teoreetilist konteksti loovad ja
selge eesmärgiga.

Mari Karm rakendab oma
õppetöös just neid õppemeeto-
deid, mille kasutamist kolleegi-
dele õpetab, innustab koolitusel
osalejaid neid oma õppetöös
kasutama ja tagasisidet andma
ning saadud kogemusi analüü-
sima.

**Kuidas said õppejõudude koo-
litajaks?**

Mitmesugustes õpetamisprog-
rammides osalemise kaudu.
Kõigepealt õppisin ise, siis
rakendasin saadud teadmisi oma
õppetöös. Nägin, et see töötas,
mis julgustas edasi õppima ja
uurima. Alustasin doktorantidele
mõeldud kõrgkoolididaktika kur-

sustega Tallinna ülikoolis. Pärast haridusteaduskonna loomist tulin Tartu ülikooli kõrgkoolididaktika õppetooli.

Siin olid juba toimunud Oslo ülikooli professori Gunnar Handali õpetamiskuste suvekoolid. Professor Handal kaasas mind õppejõudude õpetamisse, jälgis minu õppetööd ja andis lõpuks kinnituse, et olen valmis õppejõude koolitama. Uurisin oma doktoritöös õpetamis- ja juhendamiskuste arendamist, täpsemalt täiskasvanukoolitaja professionaalset kujunemist.

Olen kogu aeg ka ise üliõpilasi õpetanud, seega võin kinnitada, et õppetöös eri meetodite kasutamine õigustab ennast.

Kas kõik õppejõud peaksid õpetamiskursustel osalema?

Ma arvan, et koolitusi ei pea üle tähtsustama, enesearenguks on väga erinevaid võimalusi. Õppejõud võivad saada ideid konverentsidelt, koostööst kolleegidega.

Mõni õppejõud eelistab individuaalseid konsultatsioone, mõned soovivad külastada kolleegide õppetööd, mõnele sobib eksperimenteerimine, mõnele klubilaadne kooskäimine, mõned tahaks häid veebikursusi.

Oluline on, et õppejõud tegeleb enese õpetamiskuste arendamisega, mõtestab õppejõuks olemist. Ja muidugi rakendab ning analüüsib koolitustel õpitut. Koolitused annavad ideid, kuidas arendada endale sobivaid õpetamisviise.

Mõtted selginevad, kui koolitustel kogetu igapäevases õpetamistöös käiku läheb.

Kas mõned õppejõud on õpetamises juba loomu poolest andekamad?

Õpetamises nagu igas valdkonnas on olemas omad eeldused. Kindlasti on õppejõude, kelle jaoks õpetamise äraõppimine on lihtsam. Ennast arendades saab seda annet tõhusamalt ja sihipärasemalt rakendada. Tihti peale samastatakse head õpetamist esinemiskusega.

Pakutakse kujundit õppejõust kui näitlejast. Tegelikult on õppejõud pigem lavastaja. Üliõpilase õppimise juures võib olla olulisem situatsioon, kus õppejõud polegi tähelepanuväärne, aga õppimise sündmus leiab aset. Mäletan oma ülikooliõpingutest õppejõudu, kelle iga loeng oli suurepärase vaatamängu, aga ma ei õppinud seal peaaegu midagi.

Sa teed õppe- ja teadustööd, juhendad magistrante ja doktorante, koolitad õppejõude. Kas on oht, et ühel päeval ütled, et sul ei ole näiteks kursuse «Õppimine ja õpetamine kõrgkoolis» tegemiseks lihtsalt aega?

Kõik, mis puudutab kõrgkoolididaktikat, on mulle hingelähedane

ja selle kohta ei ütle ma iial, et ma seda ei tee. Õpetamiskuste arendamine on tähtis juba selleks, et oleks õpetamISRööm, et säiliks õppimISRööm nii õppejõul kui ka üliõpilastel, eriti kui loota, et kõrgharidusega inimene õpib kogu elu edasi.

Kas tänapäeva üliõpilane õpib teisisiti? Miks me õpetamisest nii palju räägime?

Tänapäeval ei ole ülikooli õppetöös loeng enam ainus info kogumise võimalus.

Oma teadmiste kujundamiseks ja struktureerimiseks on väga erinevaid meetodeid. Samas ei tööta eri õppemeetodid iga õppeaine ja iga õpperühma puhul. Õppejõul on vaja teadmisi eri meetoditest ja julgust katsetada. Kui valdad ainult üht õppemeetodit ja see mõne auditooriumi või teema puhul ei tööta, on väga raske edukalt õppida ja õpetada.

On tähtis, et igal õppejõul kujuneks oma repertuaar, omad võimalused ja vahendid, mida õppetöös kasutada. Ikka selleks, et õppimine oleks edukas ja õpetamISRööm säiliks.

Karin Hellat,
kogenud õppejõud

Kui õpetamine on põhitöö, siis võib kergesti tekkida rutiin. Kursustelt loodan sellist impulssi, mis annaks mõtteid oma igapäevatööd analüüsida ja korrigeerida, ehk võimaluse korral midagi muuta ja arendadagil E-õppe kasutamise võimalused oma ainekursuste toena pakuvad samuti huvi, vähemalt olukorrast ülevaate saamise seisukohalt.

Riina Runnel: «Õpetamisoskus on arendatav»

Ene Voolaid,
õppimise ja õpetamise arenduskeskuse koordinaator

2009. aasta õppiva õppejõu tiitliga pärjatud Riina Runnel on 2008. ja 2009. aastal süstemaatiliselt tegelnud oma

õpetamis- ja juhendamisoskuste arendamisega.

Ta on programmi Primus raames osalenud seitsmel õppejõudude täiendusõppekursusel, on arstiteaduskonna doktorant ja alates 1. septembrist 2009 tegev ka mentorõppejõuna.

Kuidas avastasid enda jaoks õpetamis- ja juhendamisoskuste koolitused?

Arstidele on pidev enesearendamine ja täiendusõppes osalemine loomulik protsess. Oleme stomatoloogia kliinikus oma õppekava arendamiseks palju tööd teinud. Õpetamisoskuste täiendamine oli tegelikult tingitud vajadusest aidata üliõpilastel õppetöös edukas olla.

Haridustehnoloogi Triin Marandi abiga töötasime välja «Suu- ja hambahaiguste propeudeutika» (nn hambaarsti ABC) veebikursuse, mis sai meditsiini-valdkonnas 2006. aasta parima e-kursuse nimetuse. Selle kursuse loomisel tehti ära suur töö materjalide ja terminoloogia korrastamisel. Hambaravi erialal on palju üliõpilasi, kelle emakeel pole eesti keel. Korrektne eestikeelne materjal aitab neil omandada õigeid mõisteid.

Eksamitulemused on näidanud e-kursuse positiivset mõju üliõpilaste mõtlemise süsteemsusele ja keelekasutusele. Veebikursusel on lisaks iga teema kohta testid, mida üliõpilane saab lahendada ja nii ka ise oma teadmisi hinnata. Õppejõududel on võimalik jälgida, millised baasteadmised on üliõpilased omandanud, kuid vastutus on üliõpilasel. Mina vabanesin

Riina Runnel on õppejõuna töötanud umbes 10 aastat.

Foto: Andres Tennus

aeganõudvast praktikumieelsete testide parandamisest ja saan vabanenud aja arvelt oma õpetamiskeskusi ja -meetodeid arendada.

Oled olnud väga süsteemne õppija, mida see sulle annab?

Olen jõudnud äratundmisele, et õpetamiskeskus nii nagu iga teinegi oskus on arendatav ja täiustatav. Eelkõige olen saanud koolitustelt uusi meetodeid ja võtteid, mida oma õppetöös rakendada. Olen õppinud avatud küsimusi esitama, kasutan loengute asemel kombineeritud

õpet, usaldan enam üliõpilasi. Koolitustel saavad kokku väga erinevad inimesed, kes aitavad asju näha uue nurga alt, laiemalt. Olen näinud, kui palju tarku ja pühendunud õppejõude meil on.

Mida üliõpilased sinu õpetamisest arvavad?

Üliõpilased tulevad uute meetoditega väga hästi kaasa. Mulle läks väga hinge, kui üks viienda aasta üliõpilane ütles, et kursus, mille ma olin uute teadmiste ja oskuste põhjal teinud, oli esimene kord tema ülikooliõpingute jooksul, kui

küsimusi üliõpilaste arvamust. See näitab meile, et muutused on vajalikud. Võin öelda, et uute meetodite kasutamine on minule andnud väga positiivse pildi üliõpilastest – nende suurest lugemusest, uudishimust, vastutusest.

Kui kaua veel õppejõu tööd teed?

Nii kaua kui vähegi võimalik. Õpetamine pakub mulle rõõmu, kindlasti jätkan oma õpetamiskeskuste arendamist: järgmised õpetamis- ja juhendamiskeskuste kursused on mul juba välja valitud. ¹¹

Alar Karis,
rektor

Ilmselt ei ole me õppejõudude õpetamiskeskustele kohati piisavalt tähelepanu pööranud, vaid eeldanud, et teaduskraad annab automaatselt ka õpetamiskeskused. Nii see ei pruugi olla. Muutusi ootavad meilt nii õppijad, kelle harjumused ja õpistiilid on teistsugused kui paarikümne aasta taguseil TÜ tudengeil, kui ka nende tulevased tööandjad. Tänapäeval ei piisa enam traditsioonilisest pedagoogikast, arvestada tuleb laia valiku õpetamismeetodite ja -vahenditega. Kõrgkoolipedagoogika-alane koolitus toob esmajoones kasu üliõpilasele, aga loomulikult ka õppejõule ja kogu ülikoolile.

Siret Rutiku,
õppeosakonna juhataja

Ülikooli õppetöö kvaliteet tugineb esmajoones just õppejõudude tegevusele – õpetamisele, juhendamisele, üliõpilastele eeskujuks olemisele. Üliõpilased väärtustavad õppejõudude häid õpetamiskeskusi väga kõrgelt, olles samas muidugi ka väga kriitilised nende õppejõudude suhtes, kes oma õpetamise metoodikale ehk vähem tähelepanu pööravad. Seejuures tahaks rõhutada, et «headeks» õpetamiskeskusteks ei pea üliõpilased sugugi mitte pedagoogilisi moeröögatusi ega IKT-vahendite tulevärki auditooriumis.

Tartu ülikoolis juba neli aastat üliõpilaste tagasiside põhjal välja antud aasta õppejõu auhinna saajate ning neljas valdkonnas kümne parima hulka valitute puhul hinnati ennekõike seda, kui õppejõud saavutab üliõpilastega kontakti, annab arusaadavat ja abistavat tagasisidet ning suudab üliõpilased ainekult vaimustuma panna ehk teisisõnu – õpetab õppimisest rõõmu tundma.

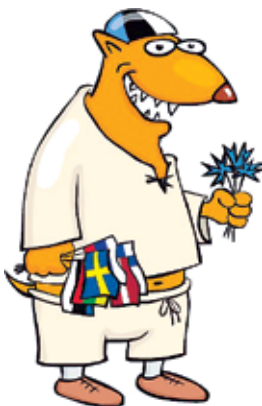
Kevadpäevad toovad kokku eri kultuurid

HEI! HALLÅ! SVEIKI! LABAS! ПРИВЕТ! TERE, TUDENGID! OOTAMATULT ON LUMEMÄGEDEST SAANUD PORIJÕED, MIS MURRAVAD TEED PEAGI SAABUVALE TARTU KEVADPÄEVADE FESTIVALILE. ALATES 26. APRILLIST KUNI 2. MAINI TEEVAD TUDENGID ÕPPIMISSE PISIKESE PAUSI JA KESKENDUVAD KULTUURSELE VAIMU VÄLJAPUHKAMISELE.

Sel korral on Tartu kevadpäevade festival tõeliseks kultuuride kohtumispai-gaks, kus Pirogovi vastkuivanud murul saavad kokku eri rahvused, nende kultuurid, kombed ja tavad. Tudengipäevad kutsuvad väärtustama oma ja märkama võõrast.

Üheks põnevamaks kultuuride virvarriks tudengipäevade kavas saab olema «KogeMUSter», mille eesmärk on tutvustada eri kultuure isetegemise ja uute põnevate kogemuste kaudu.

Üritus toimub paralleelselt neljas keskuses: pealaval, õpimur-l, piknikualal ja mängumurul. Keskustes saab õppida tantse ja nautida tavapärasest veidi erine-

vaid etteasteid, panna proovile oma näputööosavus, maitsta huvitavaid roogi ning tegeleda rahvuslike spordialadega.

Loomulikult ei puudu tuden-gipäevadelt ka kõik traditsiooni-lised üritused, mida terve Tartu on juba pikisilmi oodanud. Seega

on viimane aeg hakata valmis-tuma Bambuseks ja paadiralliks, Tudengilauluks ja Karsummiks, panna hing valmis öölaulupeoks, volbrimüsteeriumiks ning ime-kauniks Võluaia heategevuskont-serdiks.

Tartu kevadpäevade mitme-külge programmi eest hoolit-sevad Tartu tudengipäevade festivali peakorraldajana ülikooli kultuuriklubi ning paljud aktiiv-sed kaasalööjad. Suure panuse kevadpäevade programmi on sel aastal andnud PÖFF, Emajõe lod-jaselts, EMÜ üliõpilasesindus ja Eesti arstiteadusüliõpilaste selts.

PUHKA VAIM VÄLJA!

Tudengipäevade maskott Villem.

TARTU KEVADPÄEVAD 2010. VILLEM SOOVITAB:

Mikser Disaini fotokollaažide näitus Tudengipäevadest

16. aprill – 29. aprill
LOOV galerii (Tartu Loomema-janduskeskus, Kalevi 13)

Maarja Kiluski ja Mariliis Aia moe-jooniste näitus-presentatsioon

28. aprill – 2. mai
Karlova kohvik (Tartu Loomema-janduskeskus, Kalevi 13)

Näitus «Sotsiosfäär»

23. aprill – 23. mai T-L kl 12-19
Galerii Noorus (Riia 11)

Elamise Kunsti Noorte Baas-kursus YES!+

27. aprill - 2. mai (T,K, N, R 18-22.30; L-P 10.30-18)
Hotell Tartu Suur konverentsisaal (Soola 3)

TARTU KEVADPÄEVAD 2010

(26. aprill – 2. mai)

ESMASPÄEV, 26. APRILL

kl 6-8 AVATUUT

Tartu ühiselamud

kl 6.30, 8 Linnuvaatluslodi Emajões Väike lodjakoda, 100.-/75.-

kl 10, 12, 14, 16 Viikingilaeva tudengiekspress kesklinn-Lodjakoda Atlantise kai, 25.-

kl 10-18 Rändava Lodjakoja käsitöötoad Väike lodjakoda kl 11, 13, 15, 17 Viikingilaeva tudengiekspress Lodjakoda-kesklinn Väike lodjakoda, 25.-

kl 11-15 Villem keraamika töötoas Keraamikagalerii, Jaani 14, 40.-/25.-

kl 14-17 PÄEVAKLUBI

Pirogovi park

kl 15 Tudengiauto 2010

Pirogovi park

kl 15 Sissejuhatus lomograafiasse Pubi Sõprade Juures

kl 17 Õllekoolitus Püssirohukelder

kl 18-19.30 MÄLUKAS

Püssirohukelder

kl 18.30-20.30 Tartu Jooksumaratoni ühistreening

Elva, Tartumaa Tervisespordikeskus

kl 19 Maailmakohvik «Kultuuride sarnasus – müüt või tegelikus?» Restoran-klubi Maailm

kl 21-21.30 KEVADPÄEVADE AVATSEREMOONIA

Raekoja plats

kl 22 ÖÖLAULUPIDU

Kassitoome org

kl 22-24 Tähevaatluslodi öisel

Emajões Väike lodjakoda, 100.-/75.-

TEISIPÄEV, 27. APRILL

kl 6.30, kl 8 Linnuvaatluslodi

Emajões Väike lodjakoda, 100.-/75.-

kl 7 Trepijooks

EMÜ ühiselamu Torn

kl 10, 12, 14, 16 Viikingilaeva tudengiekspress kesklinn-Lodjakoda Atlantise kai, 25.-

kl 10-18 Rändava Lodjakoja käsitöötoad Väike lodjakoda

kl 11, 13, 15, 17 Viikingilaeva tudengiekspress Lodjakoda-kesklinn Väike lodjakoda, 25.-

kl 12-16 Doonoripäev

TÜ Raamatukogu

kl 14 Giidituur ERMi näitusemajas Kuperjanovi 9

kl 14-17 PÄEVAKLUBI

Pirogovi park

kl 15 Tudengiauto 2010

Pirogovi park

kl 16 Dendropargi jooks

Kreutzwaldi 5

kl 16-18 Tervislik mäkkejooks

Pirogovi park

kl 16-19 Keskkonnasõbralik

kraavikoristus

kogunemine Kreutzwaldi 52

kl 16.15 Loengusari «Oskused eluks» – suhtlemine paarisuhetes Ülikooli Kohvik

kl 16.15 Vana särgi uus elu TÜ kunstimuuseum, Ülikooli 18, 30.-/21.-

kl 18 Matsalu 7. Loodusfilmide Festivali filmiõhtu

Kompanii 10, 25.-/10.-

kl 18-20 Terves kehas terve vaim! Lille maja noortetuba, Lille 9

kl 18-23 Mänguõhtu Ludo Lauamänguklubis Riia mnt 15B

kl 18.15 Loeng: Martin Roger «Juriidilised ja terrorismialased küsimused ÜRO's» Trahter Labürint, Vanemuise 21a

kl 19 SAS-aruteluõhtu «Don't worry, be happy!» Vaksali 11-44

kl 19.15-21 D-Kohvik: Mis on kristlusel pistmist rahvuslusega? Roosi 1

Foto: Taavi Kottise

kl 20 *English Comedy Tour of Estonia Vilde lokaal*, 50.-
 kl 20-24 TUDENGILAU 2010
Tartu Üliõpilasmaja, 60.-/40.-
 kl 22-24 Tähevaatluslodi öisel
 Emajõel Väike lodjakoda,
 100.-/75.-
 kl 23 Kevadpäevade peonädala
 avapidu *Club Tallinn*, 40.-/süda-
 ööni tasuta

KOLMAPÄEV, 28. APRILL

kl 6.30-8 Linnulaulu kuulamine
Raadi kalmistu peavärvad
 kl 6.30, 8 Linnuvaatluslodi Ema-
 jõel Väike lodjakoda, 100.-/75.-
 kl 10, 12, 14, 16 Viikingilaeva
 tudengiekspress kesklinn-Lodja-
 koda *Atlantise kai*, 25.-
 kl 10-18 Rändava Lodjakoja
 käsitöötoad Väike lodjakoda
 kl 11, 13, 15, 17 Viikingilaeva
 tudengiekspress Lodjakoda-kesk-
 linn Väike lodjakoda, 25.-
 kl 11-17 Toomkiriku tornides
 turnimine *Tartu toomkiriku tornid*
 kl 12-16 Doonoripäev
TÜ Raamatukogu
 kl 12-20.30 KULTUURIDE
 KOHTUMISPAIK «Kogemus-
 ter» *Kaubamaja esine*
 kl 13-15 Värvid T-särgile!
TÜ ajaloo muuseum, 15.-
 kl 14 Giidituur ERMi Postimuuseumis
Rüütli 15
 kl 14-17 PÄEVAKLUBI
Pirogovi park
 kl 15 Tudengiauto 2010
Pirogovi park
 kl 15 Maa-bowling *Pirogovi park*
 kl 16 Käsna-Kalle rahvastepall
Pirogovi park
 kl 17-19 Moodne meditsiiniline
 viievõistlus
Vana Anatoomikumi esine

kl 17.30-18.30 *English Stand Up Comedy Kaubamaja esine*
 kl 18-20 Terves kehas terve vaim!
Lille mja noortetuba, Lille 9
 kl 18.15 Rahvusvaheline muusi-
 kamälumäng *Vilde kohvik*
 kl 19 HÖFFi friigifilmid lodjaki-
 nos: Eesti Animeeritud Õudusfil-
 mid *Atlantise kai ääres*, 35.-/25.-
 kl 20 *English Comedy Tour of Estonia Vilde lokaal*, 50.-
 kl 20-23 PUBIRALLI
Tartu linna pubid, 100.-/võistkond
 kl 20-24 Tartu tantsuklubi: Inge-
 risoome tantsud *Tiigi 11*, 25.-
 kl 20.30-3 Ööorienteerumine
Pirogovi park, 5.-
 kl 21 Inboil Korp! *Arminia Dorpa-
 tensis, Õpetaja 11*, 75.-/ISIC 50.-
 kl 21 HÖFFi friigifilmid lodjaki-
 nos: Rauduksed
Atlantise kai ääres, 35.-/25.-
 kl 21 Katusekontsert: Meie Mees
Club Tallinna ees ja katusel
 kl 21.30 Džässiohtu Ülikooli
Kohvik, 45.-/30.-
 kl 22 «Pahade seemnete» CD
 esitlus, tantsupidu *Genialistide
 Klubi*, 75.-/50 (tudeng, õppejõud)
 kl 23 HÖFFi friigifilmid lodja
 purjel: Seksigalaktika
Atlantise kai ääres

kl 23 Suur katusekontserti after-
 party! *Club Tallinn*, 40.-/südaööni
 tasuta

NELJAPÄEV, 29. APRILL

kl 9 Giiditud hommikusöögiga
 lodjasõit
väljasõit Dorpati eest, 150.-
 kl 10, 12, 14, 16 Viikingilaeva
 tudengiekspress kesklinn-Lodja-
 koda *Atlantise kai*, 25.-
 kl 10-18 Rändava Lodjakoja
 käsitöötoad Väike lodjakoda
 kl 11, 13, 15, 17 Viikingilaeva
 tudengiekspress Lodjakoda-kesk-
 linn Väike lodjakoda, 25.-
 kl 12-16 TULEVASED TUDEN-
 GID SUVEKS TUGEVAKS!
Pepleri 5
 kl 14-17 PÄEVAKLUBI
Pirogovi park
 kl 15 Tudengiauto 2010
Pirogovi park
 kl 16 Veini orienteerumine
Pirogovi Park
 kl 16.15 Loengusari «Oskused
 eluks» – konfliktide lahendami-
 ne paarisuhtes *Ülikooli Kohvik*
 kl 17 Õllekoolitus *Püssirohukelder*
 kl 18 Ugri-mugri ohtu
Kompanii 10

kl 18 Maailmafilmiõhtu «Mees, kes laulab» *J. Kuperjanovi* 9
 kl 18 Reisiromaan «Seitse maailma» ja Avantüristid
Kompanii 3/5, IV korrus
 kl 18-20 Terves kehas terve vaim!
Lille maja noortetuba, Lille 9
 kl 18-22 Lauamängude õhtu
Tartu Mänguasjamuuseum
 kl 19 M. Sarve sotsiaalprojekt
 «15%» *Tampere Maja, Jaani 4*
 kl 19 HÖFFi friigifilmid lodjakinos: Maailma õndsamad lühikad
Atlantise kai ääres, 35.-/25.-
 kl 19 Viikingimuusika ansambli
 «Hüüp» kontsert
Väike lodjakoda
 kl 19-20 Arstitudengite ja arstide vaheline hokimatš *Lõunakeskus*
 kl 20 Katrin «KATE» Mandel & Bänd *Klubi Plink Plonk, 100.-*
 kl 20 Urmas Alenderi laulud – Margus Vaher ja Ursel Oja *Tartu Jaani kirik, 150.-/ eelmüügist 125.-/100.-*
 kl 21 HÖFFi friigifilmid lodjakinos: Stingray Sam
Atlantise kai ääres, 35.-/25.-
 kl 21-23 BAMBUS Vanemuise tn
 kl 23 HÖFFi friigifilmid lodja purjel: Black Devil Doll
Atlantise kai ääres
 kl 23 Maffiaöö!
Paabel, Ülikooli 17-225
 kl 23 Suur eripidu!
Club Tallinn, 35.-/eelmüügist 25.-
 kl 23 Tudengi Kevadmöll 2010 – «Rannavolber» Stiilikas Atlantis, ainult eelmüügist 35.-

REEDE, 30. APRILL

kl 11-15 Villem keraamika töötoas Keraamikagalerii, Jaani 14, 40.-/25.-
 kl 14 Giidituur ERMi näitusemajas

J. Kuperjanovi 9
 kl 14-20 Linnarahva metsapäev
Raekoja plats
 kl 16-18 TUDENGIEKSTREEM
Kaarsilla juures Emajõel
 kl 18 Mariliin Kindsiko maalinäitus «Igatsuse pisarad on punast värvi!» *LOOV galerii, Kalevi 13*
 kl 18 Ökopunk 2010: Ka taime-
 del on õigus laulda
TÜ Botaanikaaed
 kl 18-20 Terves kehas terve vaim!
Lille maja noortetuba, Lille 9
 kl 20 Navigatsioonihooaja avamise pidu Lodjakojas
Väike lodjakoda, 50.-
 kl 21 Tulli Lum 10, Oort 10
Klubi Plink Plonk, 75.-
 kl 21-4 Maailmamustrid ja Sugarcane esitlevad: Def Räädu live!
Genialistide Klubi, 50.-
 kl 23 CT Stiilikas: Hirmuvabrik
Club Tallinn, 100.-/südaööni tudengile tasuta
 kl 23 VOLBRIMÜSTEERIAM
Kaarsilla juures Emajõel

LAUPÄEV, 1. MAI

kl 12 Ragby 7. turniir *Tartu Vene Lütseumi staadion, Uus 63b*
 kl 12-14 LASTE RATTATUUR
Vabaduse puistee
 kl 12-16 Liikluslabor
Vabaduse puistee
 kl 12-17 Arstiteaduskonna jalgpallturniir *Mart Reiniku Gümnaasiumi jalgpalliväljak*
 kl 13-15 Tartu Tudengirammu-
 mees 2010 *Vabaduse puistee*
 kl 15 Tudengiauto 2010 finaali
Vabaduse puistee
 kl 15-16 TUDENGILAAST
Vabaduse puistee
 kl 16-17 KOSTÜMEERITUD
 TEATEJOOKS *Vabaduse puistee*

kl 17-18 KASTIRONIMISE
 FINAAL *Vabaduse puistee*
 kl 18 LUMESÖDA
Vabaduse puistee
 kl 20-23 FOLGIME!
Vabaduse puistee
 kl 22 Winny Puhh «Üllatuspidu» *Klubi Plink Plonk, 50.-*
 kl 22-24 Tähevaatluslodi öisel
 Emajõel *Väike lodjakoda, 100.-/75.-*
 kl 23 Kevadpäevade Printsess
 2010 *Club Tallinn, 100.-/südaööni tudengile tasuta*
 kl 23 ÖÖTANTSUPIDU
Vabaduse puistee

PÜHAPÄEV, 2. MAI

kl 6.30, 8 Linnuvaatluslodi Emajõel *Väike lodjakoda, 100.-/75.-*
 kl 12-20 Noorte diskorite festival
 «Maimiiting 2010»
Kaubahalli ees pargis
 kl 13-15 KARSUMM
Kaarsilla juures Emajõel
 kl 15.30 XVI EMÜ vs TÜ kaheksapaatide regatt start *Kvissenthalis, finiš Atlantise ees*
 kl 15.45 Vana kooli parvematka
 finiš *Atlantise ees*
 kl 16 PAADIRALLI
Kaarsilla juures Emajõel
 kl 18 VÕLUAIA HEATEGE-
 VUSKONTSERT
TÜ Botaanikaaed
 kl 22-24 Tähevaatluslodi öisel
 Emajõel *Väike lodjakoda, 100.-/75.-*

IGA PÄEV

kl 8-20 Pilguga Emajõelt linnale: süstadelt ja Parvsaunaga
Emajõe supelrand laululava taga, 160.-/125.-

Teadlased
püüavad leida
lahendusi **alaealiste**
alkoholiprobleemile

TARTU ÜLIKOOLI TEADLASED OSALEVAD RAHVUSVAHELISES UURINGUS, MIS OTSIB EFEKTIIVSEID STRATEEGIAID ALAEALISTE ALKOHOLITARBIMISE ENNETAMISEKS. KUSJUURES ALAEALISTE ALKOHOLI TARBIMISE POOLEST ON EESTI UURINGUS OSALEVATEST RIIKIDEST ESIKOHAL.

Kadri Inselberg

kadri.inselberg@ut.ee

Eesti tööühma juhi ja Tartu ülikooli õiguspsühioloogia lektori Anna Markina sõnul on meie positsioon alaealiste alkoholitarbimist näitavates pingeridades küll erinev, kuid esikolmikusse mahume peaaegu alati.

«Kui Eesti noortelt küsiti, kas nad on elu jooksul alkoholi tarbinud, siis jaatava vastuse protsent oli meil 86. Viimase kuu jooksul oli proovinud 44 protsenti vastanutest. Üsna kõrgeks on tõusnud ka meie kanepisuitsetajate osakaal, mis juba meie vanuserühmas küündis 20 protsendi juurde,» kirjeldab Markina olukorda.

Seega on alkoholi ja muude mõnuainete tarbimine Eestis (sarnaselt Põhjamaadega) suur probleem ning ka üks põhjustest, miks efektiivsete ennetusstrateegiatega uuringus kaasa lüüakse.

70 000 INDIVIIDI ANDMED

Uuring on tegelikult n-ö jätkuprojekt mõned aastad tagasi valminud andmekogumisuuringule «International Self-Report Delinquency Study» (ISRD), mille raames koguti sama küsimustikuga andmeid 30 riigi alaealiste riskikäitumise ja käitumishälvete kohta. Eestis koguti andmed 2006.–2007. aastal.

Valimisse kuuluvatest riikidest 20 olid Euroopa Liidust, aga osalesid ka näiteks Venemaa, USA, Venezuela jt. Kokku on uurijatel kasutada rohkem kui 70 000 indiviidi andmed. Uuringu sihtühmeks olid 7.–9. klassi õpilased (peamiselt 12–15-aastased).

ISRD andmestikus on info vastanute õigusrikkumiste, alkoholi ja narkootikumide tarbimise, sotsiaalsest keskkonnast, kus nad elavad (kool, sõbrad, perekond), personaalsete tunnusjoonte (sugu, rahvus jne) ja hoiakute kohta.

«Me leidsime, et need andmed on väga rikkalik ressurss ja neid tuleb kuidagi ära kasutada. Sageli juhtub, et andmete kogumiseks läheb nii palju energiat, et analüüsiks ei jäägi aega. Meie otsustasime seda suurt andmestikku uue uuringuga täiendada ja põhjalikumalt analüüsida,» räägib Markina.

Käesolevas ennetusstrateegiatega uuringus kogutakse olemasolevatele andmetele juurde jätku-uuringus osalevate riikide (20 Euroopa Liidu liikmesriiki, lisaks Šveits, Norra, Island, Venemaa, Bosnia ja Hertsegoviina ja Armeenia) üldandmed: võetakse ette narko- ja alkoholipoliitika, eri organisatsioonide koostatud andmed üldise alkoholitarbimise kohta, suremus ja alkoholsete psühhooside esinemise sagedus.

Samuti teevad koordineerivad riigid ekspertintervjuud uuringus

Eesti tööühma juhib TÜ õiguspsühioloogia lektor Anna Markina.

Foto: Peeter Hütt

osalevate riikide spetsialistidega.

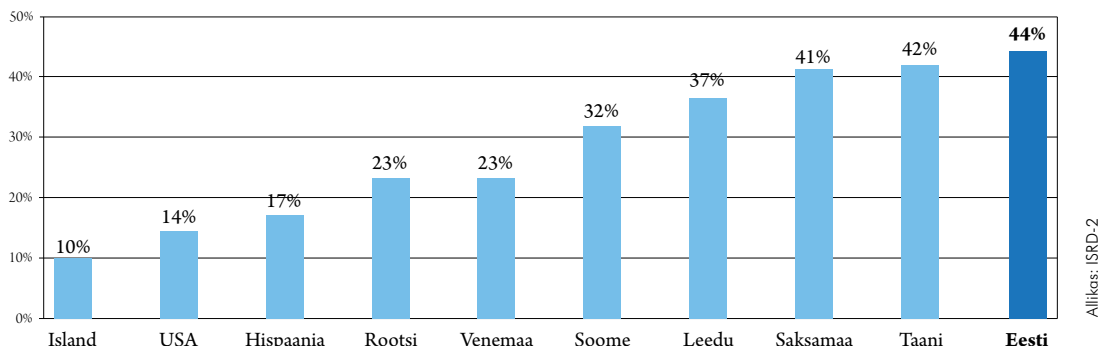
«Siis paneme need andmed eelnevatega kokku ja analüüsime, kuidas mõjutab alaealiste alkoholi- ja narkootikumide tarbimist riigi üldine alkoholi tarbimise kultuur ja poliitika, kuidas mõjutab keskkond ja kuidas personaalsed karakteristikud,» selgitab Markina uuringu eesmärgi.

ERI ALKOHOLITARBIMISE KULTUURID

Kuidas erineb poiste ja tüdrukute meelemürkide tarbimine? Kas sugu on põhiline faktor või on palju teisi põhjuseid, mis selle tähtsuse täielikult nivelleerivad? Kuidas erineb alaealiste riskikäitumine Eestis ja Kreekas? Milliste tunnuste poolest erinevad noored, kes alkoholi tarbivad ja need,

Eesti alaealised on alkoholitarbimises esirinnas

ANNA MARKINA SÕNUL ON EESTIS SARNASELT PÕHJAMAADEGA ALAEALISTE ALKOHOLITARBIMINE SUUR PROBLEEM. TÕENÄOLISELT ON PÕHJUSEKS PÕHJAMAINE KULTUUR, KUS JUUAKSE SELLEKS, ET JÄÄDA PURJU.

kes üldse ei joo? Need on vaid üksikud näited küsimustest, millele otsitakse uuringus vastuseid.

Juba eelnevast uuringust selgus, et riikide alkoholitarbimise kultuur on väga erinev.

Markina toob välja, et näiteks Saksamaa ja Holland on õlletarbimiskultuurid, Põhjamaades juuakse viina ja jäädakse purju, Itaalias-Hispaanias juuakse veini ja seda sageli lihtsalt söögi kõrvale.

Samas on Markina sõnul näiteks itaallased mures alkoholitarbimise kultuuri muutumisest pärast – üha enam loobuvad noored veinist ja pöörduvad

segujookide juurde.

Kui noortelt küsiti, kellega koos nad on alkoholi tarbinud, siis eestlased töid peamiselt välja sõbrad, lõunapoolsetes maades mainiti aga hoopis vanemaid. «See ongi Eesti alkoholitarbimise kultuuri eripära, võrreldes paljude teiste riikidega – juuakse selleks, et jääda purju,» võtab Markina probleemi kokku.

PROGRAMMID POLE TEADUSPÕHISED

Teine suur osa uuringust on eri riikide alkoholipoliitika võrdlemine ja toimivate süsteemide väljaselgitamine. Näiteks võrreldes USA ja Hollandi poliitikat, mis on vastavalt väga range ja väga liberaalne, selgub, et USA-s alustavad noored alkoholi tarbimist küll hiljem, kuid selle võrra suuremates kogustes ja intensiivsemalt kui näiteks Hollandis. Uuringus püütaksegi tasakaalupunkti leidmisele lähemale jõuda.

«Ma olen kokku puutunud alaealiste õigusrikkumiste ennetusprogrammidega ja nende

suurim probleem on just see, et need ei ole teaduspõhised. Sageli arvatakse, et kui viia probleemsed lapsed laagrisse, siis sellega juba parandataksegi olukorda. Aga kui nüüd mõtlema hakata, siis probleemsete laste kokkuviiamisega võib saavutada hoopis vastupidise efekti,» selgitab ta.

Markina rõhutab, et praegu on Eestis seisukoht, et kui seliste probleemidega natukenegi tegeletakse, siis sellest piisab ja see on juba hea tulemus. Kuid alati see nii ei ole. Ta loodab, et kui uuringu käigus on võimalik leida strateegia, mis töötab, siis võib-olla on tulemustest abi ka uue poliitika väljatöötamisel. Samuti on plaanis uuringu tulemustest kokku panna internetilehekülj, kus eri riikide esindajatel oleks lihtne andmetele ligi pääseda.

Projekt kestab kolm aastat ning seda koordineerib Hollandi Verwey-Jonkeri instituut. Vastutavateks osalejateks on Eesti, Tšehhi, Saksamaa, Itaalia ja Belgia, kes kõik koguvad lisaandmeid oma regiooni ja lähiriikide kohta.

KUIDAS ERINEB POISTE JA TÜDRUKUTE MEELEMÜRKIDE TARBIMINE? KAS SUGU ON PÕHILINE FAKTOR VÕI ON PALJU TEISI PÕHJUSEID, MIS SELLE TÄHTSUSE TÄIELIKULT NIVELLEERIVAD?

Alvo Aabloo arendab robotitele tehis- lihaseid

Professor Aabloo tehislihaste arendamisest on kasu saanud ka robotmannekeen, kes liigutab oma «lihased» õigesse asendisse vastavalt sisestatud inimese individuaalsetele mõõtudele.

Foto: Maris Sander

TEHNOLOOGIAINSTITUUDI PROFESSOR AABLOO RÄÄGIB MIKRO- JA NANOROBOTITE TULEVIKUST NING SELLEST, KUI KAUGELE ON ÜLIKOO LIS JÕUTUD NEILE TEHISLIHASTE LOOMISEGA.

Maris Sander

ajakiri@ut.ee

Kui väike peab robot olema, et olla mikrorobot?

Teoreetiliselt võiks mikrorobot olla alla millimeetri, aga aeg-ajalt on see ka kümne sentimeetri pikkune robot.

Põhimõtteliselt tähendab mikrorobot seda, et midagi on väikseks tehtud. Ka kahesentimeetrine helikopter on mikrorobot. Mikrorobot võib olla täiesti kättevõetav asi.

Kui arenenud mikrorobotid praeguseks on? Mida nad teha suudavad?

Paarisentimeetrised robotid oskavad lennata ja ruumis orienteeruda. Eriti meeldivad mulle paarisentimeetrised helikopterid.

Veresoone ei ole roboteid veel võimalik saata, aga katsetused juba käivad. Nende robotite prototüübid, mis organismi pannakse, on laboris olemas, aga meditsiinis neid veel kasutada ei saa.

Pigem võetakse mikrorobotid esimesena kasutusele kas sõjanduses või kosmosetehnoloogias. Nad on väikesed ja kosmoses maksab iga milligramm tuhandeid dollareid.

Näiteks on juba olemas 10x10 sentimeetri suurune satelliit CubeSat. Ka Eesti ja Läti tudengid üritavad seda praegu teha, šveitslastel on see juba ammu olemas ja lendab ilusti. Robot on

üsna lihtne – pildistab ja vastab signaalidele.

Küsimus on aga selles, kui kaua nad elavad. Tegelikult on nende väikeste helikopterite eluiga 15 sekundit! See on mikrorobotite põhimure – kui nad on autonoomsed, ei suuda nad endale energiat tekitada.

Millega teie siin ülikooli laboris tegelete?

Meil on kunstlihased ehk polümeersed materjalid, mis liigutavad. Nendest on hästi lihtne teha väikeseid asju. Me üritame selles valdkonnas oma materjalidele rakendust leida.

See tähendab siis põhimõtteliselt tehisliahastega roboteid?

Jah. Roboteid, mis ei tööta standardse mootoriga, vaid selle abil, et mingisugune materjal liigutab ennast – võib end painutada, lehvitada, end lühemaks, pikemaks või õhemaks teha.

Meie väljatöötatud materjal teeb liigutuse siis, kui seda mõjutatakse elektriga. Aga on olemas ka selliseid, mis liigutavad näiteks valguse või happe PH muutumisel.

Ülikoolis pole me päris mikrorobotite valmistamiseni veel jõudnud, alles unistame sellest. Esialgu tahame luua oma materjalidest mikroaktuaatoreid ehk täitureid – neidsamu roboti liigutamise mehhanisme. Üritame teada saada, et kui tahame teda kuidagipidi painutada, siis mida selleks täpselt tegema peab.

Kas inimese kehas saab ka lihaseid asendada?

See oli esimene suur hull idee. Üritati teha isegi kunstkätt. Aga see oli unistus, mis on tagaplaanile jäänud, sest materjalid ei ole nii head. Praegu on põhiorhk väikeste materjalide tegemisel, mida saaks kasutada mikrorobotites.

Selliste laborikatsete juures tekib alati mingeid «kõrvalsaadusi»...

Robotmannekeeni projekt ongi justkui kõrvalsaadus! Poiss, mis oskab võtta inimese keha kuju, kui proportsioonid on teada.

Me oleme koostöös rõivafirmadega proovinud ühte kampsunit hästi paljudele kehasuurustele ja neist pilte teinud. Kui inimene sisestab oma mõõtmed arvutisse, saab ta näha, kuidas konkreetne riie tema seljas istuks ja millised kortsud tekiksid.

Poisi prototüüp on kolmes eksemplaris valmis, nüüd hakkame naisterahvast tegema. On lootus neid ka tootma hakata.

Robotite tegemisel ongi sageli eeskujuks bioloogilised organismid, nende figuuride ja liikumise disain.

Kui ei oska muidu robotit teha, siis tuleb vaadata seda, kuidas teised on teinud ja seda kopeerida. Looduses lendavad lehvitavad asjad, aga lehvitavat asja inimene praktiliselt järgi teha ei ole suutnud. Toimiv on pöörlev liikumine.

Kas näiteks nanorobotid, mis tulevikus inimese kehasse peaksid minema, võiksid olla vibursabaga ainuraksete sarnased?

See tuleb sellest, et inimese kehas on enamasti vedelik, milles liikumiseks on siputamine mõistlik.

Need materjalid, mida me siin teeme, võiksidki kunagi tulevikus aidata parandada inimese närvisüsteemi, viia ravimeid kohale, otsida inimese kehas üles haiged kohad.

Näiteks jäädes sinna seisma, kust ta leidis vähirakud. Roboti leidmine on ju lihtsam kui vähi leidmine.

Väikesed bakterisuurused robotid surfaksid siis veresoonekonnas. Kas see on kunagi ka reaalne?

Ebareaalne see ei ole. Aga sinna läheb väga palju aega, sest on väga palju muresid: tuleb teha see väike asi, mis oskaks teha midagi kasulikku.

Teiseks, kuidas õige koht üles leida? Kolmas mure: kust tuleb selle töö jaoks energia?

Mis kõige hullem, kui saadad midagi enda sisse ja see seal ära sureb, siis kuidas teha nii, et see sind ära ei tapaks. Mis siis saab, kui see muutub prahiks? Nii et ellu peaksid jääma nii robot kui ka inimene.

Päris autonoomseid asju veel inimese kehasse saadetud ei ole. Katsetuste järgus on kapslid, mis magnetvälja või soojusega mõjutades avanevad või lasevad õiges kohas ja õigel ajal lahti mingi ravimi. Igasuguste inimese kehale pandavate plaastrite edasiaren-

dus on see, et neid üritatakse ka keha sisse panna.

Mõtlete nikotiiniplaastreid ja rasestumisvastaseid plaastreid?

Jah. Need on lihtsad asjad, aga töötatakse ka igasuguste raskete haigustega, mille puhul täpne doseerimine on ülioluline. Mürgiste ravimitega õnnestuks ju väga hästi ravida, kui neid ei peaks suu kaudu manustama, vaid saaks panna kehas õigesse kohta. Samas ma ei usu, et inimkatseid veel julgetakse teha. Vähemalt kõva häälega sellest ei räägita.

Kas nanorobotid on mikrorobotite tulevik?

Nanorobot on pigem füüsikaline või keemiline reaktsioon. Kui see liigutav asi on kasulik ja ta transpordib midagi või jõuab kuhugi, siis see on nanorobot. See ei olegi päris seade, pigem pöörlevad mingid molekulid ümber sideme, tekib keemiline side, see katkeb või tekib difusioon. See on juba väga sügavalt keemia ja materjaliteadus. See ei ole mingi seade, mida saab puldiga juhtida.

Kui juhitud mikro- ja nanorobotid üldse on?

Väga kehvasti. Kui tegu on mikrorobotiga, mis on kättevõetav asi, siis kõik töötab. Pole probleeme. Kui see on kolme sentimeetri pikkune, on võimalusi vähem, aga endiselt kõik töötab. Aga kui me räägime alla millimeetri pikkustest asjadest, siis tavaliselt need oskavad teha ühte või kahte asja, reageerivad ühele-kahele signaalile.

Milline on intelligentseim mikrorobot, millega ise olete kokku puutunud?

Ikka kõndivad ja liikuvad asjad, mis oskavad näiteks ruumis orienteeruda ja otsida üles akna või inimese. Kunagi oli üks ulme-film, kus inimesele süstiti midagi kaela ja robot sõitis sinna juurde – põhimõtteliselt on see nüüd katseeksemplarina juba olemas, ma olen sellist näinud. Tema tiivikud pöörlevad nii kiiresti, et seda ei ole kuulda. Aga see robot lendab vähe – ühest toast teise ja jääb sinna seisma, sureb maha.

Veel olen näinud väikest, tikutopsisuurust lennukit, mis oskas lendu planeerida horisondi järgi. Toas lendas see ilusti.

Milline on teil oma tööga seotud kõige rajum unistus?

Kõige rajum unistus ongi saata liigutav kapsel inimese sisse. ①

KOOSTÖÖ TEISTE ÜLIKOOLIDEGA

Tartu ülikooli tehnoloogia-instituudi teadlased teevad koostööd USA, Jaapani, Rootsi, Prantsusmaa, Inglismaa ja Itaalia ülikoolide ja uurimiskeskustega. «Praegu on Jaapan ja Korea ning USA selles vallas kaks maailma tähtsamat keskust. Jaapanlastega teeme koos näiteks tugevat süsiniklihist, ameeriklastega ühte plaa-tinasegu – USAs on selle projekti juures tööl kaks Eesti doktoranti,» rääkis Aabloo.

EESTI TEADUSKAART ANNO 2010

Foto: Andres Tennus

Ain Heinaru, TÜ geneetika professor

Teadust mõõta ja kaaluda pole lihtne. Ometi elab teadusmaailm pidevas kaalumise ja konkurentsi tingimustes. Selle põhjal saadakse teadusgrante ja avaldatakse teaduspublikatsioone. Teadustaseme hindamise kriteeriumeid on palju ja tõsi on ka see, et teadusvaldkondade spetsiifika tõttu sobivad ühtedele rohkem ühed, teistele teised kriteeriumid. Teaduse rahvusvahelise nähtavuse (kvaliteedi) üheks aktsepteeritumaks kriteeriumiks on see, kui palju viitavad sinu artiklit maailma teised teadlased. See näitaja on rakendatav kõikide teadusvaldkondade puhul, v.a humanitaarteadused, kus on kasutusel teised kriteeriumid.

Tartu Ülikoolis tehtav teadustöö moodustab Eestis tehtavast teadustööst üle poole ning seepärast on Eesti kohta kehtivad andmed ilmselt suhteliselt üheselt ülekantavad ka meie ülikoolile, vähemalt meie

ülikoolis kõige enam viljelevates teadusvaldkondades. Keskmiste võrdlemisel ei võrdle me üksikteadlase või tema väikese teadusrühma teadusvaliteeti. Selleks on teised teaduse hindamise kriteeriumid.

Kolm aastat tagasi analüüsisin ajakirjas Akadeemia Eesti teaduse rahvusvahelist nähtavust (taset) teadusartiklite keskmise tsiteeritavuse järgi viimase kümne aasta perspektiivis andmebaasi ISI Web of Knowledge põhjal ning jõudsin järeldusele, et kui kõik samamoodi edasi läheb, siis saavutame mõne aasta pärast rahvusvahelise keskmise taseme. Kurvaks uudiseks on see, et viimase kolme aastaga pole meie teaduse positsioon paranenud. Olime ja oleme ka nüüd maailma riikide pingereas 50. kohal. Tõsi, kui kolm aastat tagasi olime saavutanud taseme, mis oli 83% maailma keskmisest, siis nüüd on see näitaja 85%. Kuid teatavasti on paigalseis tagasiminekuks, nii nagu jões vastuoolu ujumisel.

Paigalseis on kurb ka seepärast, et tegelikkuses on meie teadustaseme näitaja maailmas vägagi konkurentsivõimeline ja hea. Jättes pingereast välja riigid, mille teadlased teadupäraselt teevad oma tegeliku teadustöö teistes riikides, kuid residentmaana näitavad ära ka oma riigi, on Eesti 23. positsioonil. Maailma parimad teadusriigid on teatavasti Šveits, USA ja Inglismaa. Rootsi ja Soome on vastavalt kuues ja seitsmes. Teisalt Läti, Leedu ja Venemaa teadus on üldises riikide pingereas vastavalt 92., 120. ja 128. kohal.

Parimal tasemel on olnud materjaliteadus, mis oli maailmas vahepeal isegi 2. kohal. Kolm aastat tagasi oli see teadusvaldkond maailmas ikkagi veel ülikõrgel 6. kohal, nüüd on aga toimunud «vabalangus» ja käesoleval aastal on materjaliteadus 18. kohal. On karta, et see tendents jätkub.

Eestis on aga teadusvaldkonnad, mis paiknevad riikide pingereas vahemikus 20–30 ning mis üldreeglina ületavad maailma vastava teadusvald-

konna keskmist taset ning mille areng on püsiv. Neid teadusvaldkondi saame kindlasti nimetada rahvusvaheliselt konkurentsivõimelisteks. On hea meel tõdeda, et need teadusvaldkonnad arenevad ka meie ülikoolis edukalt ning ühtivad Eesti teadusprioriteetidega. Siia kuuluvad molekulaarbioloogia ja geneetika (23. koht), keskkond ja ökoloogia (25. koht), keemia (27. koht), bioloogia ja biokeemia (30. koht), taime- ja loomateadus (31. koht).

Kui Eestis tehtav teadus on 50. kohal ja maailmas konkurentsivõimeline, siis loeme sellesse rühma kuuluvaks 12 teadusvaldkonda, mis paiknevad riikide pingereas vahemikus 40–60. Rühmasiseselt on siin eri teadusvaldkondade arengutendentsid aga erinevad.

Viimase kolme aastaga on väga suure langustendentsiga sellised teadusvaldkonnad nagu farmakoloogia ja toksikoloogia (langenud 18 kohta) ja astronoomia (langenud 8 kohta) ning langus on neis teadusvaldkondades toimunud ka varasematel aastatel.

Õpetlik peaks olema see, et meie teadusvaldkonnad, mis olid kunagi rahvusvahelise tipptasemega, pole oma taseme langust mitte kuidagi suutnud peatada. Langustendentsiga on ka neuroteadused ja käitumisteadused (4 kohta), põllumajandusteadused (4 kohta) ning matemaatika (3 kohta).

Kuid on ka tublisid tõusjaid, teadusvaldkondi, mille puhul võib lähiaastatel prognoosida nende tõusmist rahvusvaheliselt kõrgelt konkurentsivõimeliste valdkondade hulka. Valdkonnasiseselt on suurima tõusuga olnud arvutiteadused (tõus 12 kohta), psühhiaatria ja psühholoogia (tõus 8 kohta) ning kliiniline meditsiin (tõus 7 kohta). Ehkki immunoloogia on tõusnud ka tervelt 6 kohta, pole selle valdkonna 58. koht maailmas praegu lootustandev.

Kolm aastat tagasi oli majandusteadus Eesti ainus teadusvaldkond, mis ei olnud lülitatud rahvusvaheliselt hinnatavatesse kvantiteedi- ja kvaliteedikriteeriumitesse. Omaette tubliks saavutuseks on see, et nüüd on meie majandusteadus hinnatavate hulgas, ehkki esialgu riikidest 77. kohal. Üldistes sotsiaalteadustes on toimunud langemine tervelt 15 kohta (praegu 72. kohal). Kahjuks on ka maateadused jätkuvalt teadusvaldkondade hulgas, mis pole kon-

kurentsivõimelised (oli 75., nüüd 73. kohal).

Lihtne oleks püüda põhjendada teaduskvaliteedi näitajate paigalseisu finantseerimise vähenemisega ning üldise majanduskriisiga Eestis. Olen veendunud, et see pole siiski kaugeltki mitte peapõhjus. Pigem tasub otsida seoseid publikatsioonide arvu ja ka doktorikraadi kaitsmiste arvu kasvuga. Kuivõrd rahvusvaheliste teaduspublikatsioonide arv on käsitletavas ajavahemikus kasvanud, siis on õige järeldus ilmselt see, et meil on hakatud publitseerima enam rahvusvaheliselt nõrkades ajakirjades (teaduslik inflatsioon?).

Teatavasti ei kipu teised uurijad kehvade ajakirjade artikleid üldiselt tsiteerima. Kolme aastaga võib normaalse teaduskvaliteedi tase tõusta või langeda riikidevahelises pingereas ainult paar kohta, mitte enam. Kui muutused on suuremad, siis tõusjate puhul on toimunud hüppeline taseme tõus, langejate puhul aga teadusvaldkonna sisuline kokkukukkumine.

Eesti paigalseisu kontekstis tõstatub veelgi teravamalt üles küsimus Eesti prioriteetidest, rahvusvahelistumisest ja finantseerimisstrateegiast ning otsustajate arukusest. Jääb üle küsida, kas me arvestame ülikoolis piisavalt tegelikkusega, kas me analüüsime seda ja teeme sellest tulenevalt ka järeldusi. ☹

**LIHTNE OLEKS PÜÜDA PÕHJENDADA
TEADUSKVALITEEDI NÄITAJATE
PAIGALSEISU FINANTSEERIMISE
VÄHENEMISEGA NING ÜLDISE
MAJANDUSKRIISIGA EESTIS. OLEN
VEENDUNUD, ET SEE POLE SIISKI
KAUGELTKI MITTE PEAPÕHJUS.**

KUIDAS MÕÕTA TEADUST?

NII NAGU IGASUGUSE TÖÖ, ON KA TEADUSTÖÖ PUHUL VAJA HINNATA SELLE MAHTU, TULEMUSLIKKUST JA EESMÄRGIPÄRASUST. TEADUSE HINDAMISE SÜSTEEMI JA SELLELE TOETUVA FINANTSEERIMISE SÜSTEEMI KIIRE JUURUTAMINE 1990. AASTATE ALGUSES ON SUURENANDU EESTI KONKURENTSIEELIST NING EDUMAAD MITMETE RIIKIDE EES. SEETÕTTU ON KÕIK PANUSTAJAD VÄÄRT TÄNU JA KIITUST.

Foto: Andres Tennus

Kristjan Haller, teadusprorektor

On hästi teada, et nii keerukat süsteemi nagu teadus, ei saa hinnata vaid ühe parameetri või selle «sobiva» modifikatsiooni järgi (milleks siis kasutatakse teaduseksperthe?). Seda toonitas ka professor Ain Heinari ise mõned aastad tagasi ilmunud ülevaateartiklis (Akadeemia, 2008, 10, 2135-2336), mis algab tõdemusega, et igasugune hindamine on subjektiivne ning lõppjärelduse esimene lause summeerib, et «lähtudes mingist ühest «sobivast» teadusindi-

kaatorist, saab iga eriala näidata end paremana, kui see tegelikult on».

Artiklis «Eesti teaduskaart anno 2010» on aga just ühe parameetri, artikli kohta tulevate viidete arvu põhjal tehtud kohati põhjendamatuid üldistusi. Jah, ka maanteel ajaiühikus vastutulevaid autosid loendades võib juhtuda, et saadud number võib juhuslikult iseloomustada meie liikumise kiirust, kuid see pole korrektne mõõtmine ega teaduslik lähenemine. Rääkimata sellest, et nii saaks võrrelda kiirusi eri riikides või maanteedel.

Kui rääkida parameetrist endast, siis ma väidan, et riigi teadustaset hindavate üldiste järelduste aluseks ei saa siiski võtta ühte ESI andmebaasi pingerida keskmistest viidetest artikli kohta, kus tippriikideks on Bermuda, Panama, Šveits ja Gambia ning kus Venemaa on 128. positsioonil ja Eesti, ümbritsetuna Namiibiast ja Ecuadorist, asub nende vahel ilusal 50. kohal.

Samuti ei suurene järelduste tööpärasus, kui osa riike tunde järgi välja arvata või kui eri pikkusega nimekirjades olevaid positsioone omavahel detailset võrrelda. Kuid tõsi on, et ka kõnealune parameeter võimaldab üldjoontes terad sõkaldest eristada, eeldusel, et võrreldavad valdkonnad asuvad oma nimekirjades tugevalt eristuvates tsoonides.

Nii võiksime eristada tasemelt ja konkurentsivõimelt erinevate valdkondlike nimekirjade esimesed ja viimased kolmikud. Detailse võrdluse teeb keeruliseks veel asjaolu, et piiri eri valdkondade vahel pole kaugeltki üheselt kindlaks määratud ning sageli

publitseerib üks ja sama teadlane (ka sama teemat) ajakirjades, mis on liigitatud erinevatesse valdkondadesse.

ESI andmebaasides on valdkond määratletud just ajakirja valdkonnaga, samas on lähedastel valdkondadel nimekirja tippu jõudmiseks vajalikud tsiteeringute määrad väga erinevad.

Näitena võib tuua praeguse seisu viimase 10 aasta tsiteeritavuse ühe protsendi parimate hulka kuulumise piiridest, mis on sellistes paljuski kattuvates valdkondades nagu füüsikas, keemias ja materjaliteadustes vastavalt 2196, 1019 ja 462. Veelgi ähmasemad on piirid loodus- ja meditsiiniteadustega seotud valdkondades.

Seega ühe parameetri analüüsiga siin piirduda ei saa. Nii võiksime ju teise tuntud väljaande sciencewatch.com veebruari seisu järgi pidada Eesti trumpalaks hoopis probiootikat, mis asub tsiteeringutelt artikli kohta ülekaalukalt maailmas esikohal Iisraeli ja Uus-Meremaa ees. Sestap võtkem ühte parameetrit kui vaid ühte motiivi hinnatavas maalis.

Paar sõna ka keskmistest näitajatest. Need on vajalikud, kuid nende rolli ei saa üle tähtsustada. Kas saame näiteks suusatajate konkurentsivõime maailmataseme hindamisel toetuda vaid ühe riigi keskmise suusataja positsiooni määratlemisele? Kas me oleme õnnelikud, kui kõik meie meeskergejõus tiklased hüppaksid kaugust korraliku 7 meetrit, aga ei enam?

Teadust teevad teadlased, kelle tase, aga eriti just tippude tase ja arvukus, iseloomustavad riigis tehtavat teadust. Teadust veavad ju liidrid, nad paistavad välja, nende juurde tullakse, nad määravad teaduse arengusuunad.

ISI andmetel on praegu Eesti 15-ne, maailmas ühe protsendi mõjukaima teadlase hulgas 14 kolleegi Tartu ülikoolist – materjaliteadustes neli, keskkonnateadustes ja ökoloogias kolm (lisaks üks EMÜ-st), psühhiaatrias ja psühholoogias kaks, molekulaarbioloogias, geneetikas, farmakoloogias, toksikoloogias, keemias, arvutiteaduses, taime- ja loomateaduses igas üks. Veel ligi paarkümmend teadlast on sellele piirile lähedal.

Kuid oluline on ka siin rõhutada, et publikatsioonide valdkondadesse jaotamine on paljuski kunstlik. Tartu ülikool institutioonina on 1% mõjukaimate

hulgas viies valdkonnas: keskkonnateadused ja ökoloogia, taime- ja loomateadus, keemia, kliiniline meditsiin ning üldised sotsiaalteadused. Kuid ka mõnes siin esile toodud valdkonnas on meil tegelikult tõsisemaid probleeme.

Ka Tartu ülikoolis (nii rektoraadis kui ka teadus- ja arendusosakonnas) monitooritakse ja hinnatakse pidevalt eri teadusvaldkondade taset mitmete saientomeetrite ja finantsmõõdikutega, samuti arvestatakse doktoritööde kaitsmist arvu, järelkasvu, koostöövõimalusi, rahvusvahelisust, ealist struktuuri jpm. Seda nii üksikisikute, teadusrühmade kui ka valdkondade lõikes.

Kõik avalikest andmebaasidest saadud valdkonnapõhised teadustööde kohta käivad andmed on valdkonna nõukogude esimeestele edastatud ning nendega koos ka läbi analüüsitud.

Meie eesmärk on, et sealt tulenevad järeldused koos õppekavade analüüsi tulemustega leiaksid kajastamist valdkondlikes arengukavades ja ülikooli prioriteetide seadmisel. Samas on igasugune abi ja diskussioon meie teadustöö kvaliteedi mõõtmise ja taseme tõstmise võimalustest loomulikult igati teretulnud. (T)

**JAH, KA MAANTEEL AJAÜHIKUS
VASTUTULEVAID AUTOSID LOENDADES
VÕIB JUHTUDA, ET SAADUD NUMBER
VÕIB JUHUSLIKULT ISELOOMUSTADA
MEIE LIIKUMISE KIIRUST, KUID SEE POLE
KORREKTNE MÕÖTMINE EGA TEADUSLIK
LÄHENEMINE. RÄÄKIMATA SELLEST, ET NII
SAAKS VÕRRELDA KIIRUSI ERI RIIKIDES
VÕI MAANTEEDEL.**

Huvitav ja kirev Hongkong

Hongkong on küll üks maailma tihedamini asustatud linnu, kuid ainult poole tunnise metroosõidu kaugusel võib nautida rohelust.

Pildi autor: Caro / Hechtenberg, Scanpix

Helena Pall

TÜ ajaloo magistrant, käis 2009. aasta sügisel Hongkongis vahetus-tudengiks

Hongkong ei ole Hiina. See on Hiina Rahvabariigi erihalduspiirkond, millel on Mandri-Hiina suhtes suur autonoomia. Hongkongis ei räägita mandariini keelt, mis on Hiina RV ametlik keel, vaid kantoni keelt, mis on mandariini keele kõnelejatele arusaamatu. Kui Hongkongi kodanik tahab minna Mandri-Hiinasse või mandrihiinlane Hongkon-

gi, siis selleks on neil mõlemal vaja viisat. Neil on oma valuuta (Hongkongi dollar), oma tolli- ja immigratsioonisüsteem, oma juriidiline süsteem, ning isegi oma liikluseeskiiri, mis kehtestab erinevalt Hiinast vasakpoolse liikluse.

SOODNE OSTUPARADIIS

2009. aasta seisuga on Hongkong number üks vabaturumajanduse maailmas. Mitteametlik loosung kõlab: «Spend some money in Hongkong» («Kuluta raha Hongkongis»). Mida iganes sa ka ei sooviks – suure tõenäosusega

on see siin olemas. Odavat Hiina kaupa saab turgudelt, kus hinda annab alla kaubelda vähemalt 70%. Eriti siis, kui vaatad kaupmehele silma ja teatad: «Ma ei ole turist, ma elan siin!». Hiigelsuuri kaubanduskeskusi on igal sammul, ja nad on tõesti nii suured, et pead pidevalt jälgima korruse plaane ja viitasid, et mitte ära eksida. Kõigile neile, kes ihaldavad luksuskaupa, on just see koht, kus oma brändiialust soodsamalt realiseerida, sest Hongkong maksustab luksuskaupa madalamalalt.

Majandus ja äridus on ka üks

prioriteetsemaid valdkondi, mida ülikoolides õpetatakse. Enamik välisüliõpilastest on just majanduse, rahanduse või ärijuhtimise tudengeid. Kuna Hongkong on täis finantsmaailma hiiglasi, siis otsivad paljud tudengid õppimise kõrvale ka praktikavõimalusi, mida pakutakse üsna palju. Majandustudengite jaoks on see kindlasti teadmiste omandamise, kontaktide leidmise ja võimaluste mõttes üks parimaid kohti maailmas.

MÕTTELINE AKEN HIINA

Samas on seal ääretult huvitav õppida ka neil, kes tegelevad ajaloo või politoloogiaga. Kuna hongkonglane üldjuhul ei pea end hiinlaseks ning Hiina RV suhtes ollakse vägagi skeptiline, siis on suurepärane võimalus saada asjatundlik, kuid kriitiline ülevaade Hiina poliitikast. Suur osa kirjandusest, mis Hiina RV kommunistlik režiim on ära keelanud, või artiklid, mis Hiinas on ilmunud, on kättesaadavad Hongkongis. Ja tihtipeale ka inglise keeles, kuna Hongkong on ametlikult kakskeelne.

Üliõpilase viisa annab seal elamisloa, mis tähendab seda, et sulle saavad osaks paljud kohalike elanike privileegid ja tudengisoodustused. Näiteks Hongkongi ja sealt välja reisides ei pea sa kunagi seisma miilipikustes immigratsioonijärjekordades, vaid võid võtta sappa koos kohalikega. Passikontrollis läheb seega pooleteise tunni asemel 15 minutit. Tudengina on ka metroo poole odavam. Piletihind varieerub olenevalt vahemaast

5–15 krooni. Välisüliõpilasena tagatakse sulle ka ühikakoht, mis on kindlasti soodsam, kui kusagil pinda üürida, kuna teadupärast ruum maksab.

Tihtipeale arvatakse, et Hongkong on ülerahvastatud ja räpane suurlinn. See on küll maailma üks tihedamini asustatud linnu, kuid tegelikult on pool territooriumist looduslik. Kui kellelgi saab linnamelust kõrini, kulub vaid pool tundi metroosõitu oranži liini lõppu, ning oledki roheluses. Hongkong on ümbritsetud mägisel rohelise vööndi ning kümnete saartega, kuhu käivad iga natukese aja tagant praamid. Nii on võimalik otse pilvelõhkujate vahelt pääseda troopilisse metsa või liivasele rannale.

LIHTNE RINGI REISIDA

Oma asendilt on Hongkong nagu Aasia Frankfurt. Koos Taipeiiga on see Aasias üks kesksemaid ühendussõlmi. Tund aega Taiwani, poolteist tundi Filipiinidele või Indoneesiasse, kaks tundi Vietnami, kolm Taisse või Kambodžasse, neli tundi Koreasse või Jaapanisse jne. Enamik Läänest tulnud üliõpilasi kasutab selle võimaluse ka maksimaalselt ära. Kuna ülikoolides on loengus käimine kohustuslik ja seda kontrollitakse (eksamille pääsu tagab minimaalselt 70% loengute kuulamisest), siis väga palju tudengeid planeeribki oma loengud nädala algusesse, et pikkadel nädalavahetustel reisida.

Elukeskkonna mõttes on Hongkong ideaalilähedane. Nii puhas, et valged kingad ei saa mitte kunagi tumehalliks ja prahi

mahaviskamise eest on ette nähtud 2000 krooni trahvi. Kuna nii tihedasti asustatud territooriumi subtroopilises kliimas on suur epideemiate oht, siis tegeletakse pidevalt puhastus- ja steriliseerimis töödega. Näiteks sterili-seeritakse liftnuppe iga tunni tagant. Sellist armeed koristajaid kui Hongkongis, on kusagil mujal maailmas üsna raske leida. Kõigi mittesuitsetajate rõõmuks on see linn ka peaaegu tubakavaba. Siseruumides on suitsetamine niikuinii keelatud, kuid sama kehtib ka parkide, randade ning muude avalike kohtade puhul.

Peale selle on Hongkong ka üks maailma turvalisemaid linnu. Enamasti on igal elumajal ja büroohoonel 24 tundi valve. Kui unustad kogemata oma koti metroosse, siis suure tõenäosusega saad selle metroo kadunud asjade osakonnast tagasi. Kui sa just meelega ei lähe kuhugi äärelinna magalapiirkondadesse seiklema, siis üldjuhul Hongkongis sinuga midagi ei juhtu.

OHTLIK LOODUS

Loomulikult ei ole see linn viga-deta. Näiteks igal sügisel tabavad Hongkongi taifuunid, mille tõttu kogu linn suletakse. Siis on ühikas tormivarjus istuda päris igav. Pidevalt riisi ja soja süües võib tekkida igatsus juustu järele, mis Hongkongis maksab hingehinda, ja tõelise saia järele, mis ei maitseks kui vahtkumm jne. Aga kui sa armastad elada elu tuiksoonel, ida ja lääne kultuuri piirimail, kohas, kus on alati midagi teoksil ja uut avastada, siis on Hongkong õige koht, kus kohal olla. ①

Läänemaa metsadest tuli metsiku energiaga mees

Kertu Vider

ajakiri@ut.ee

Hugo Treffneri Gümnaasiumi ajaloo- ja ühiskonnaõpetuse õpetaja Aare Ristikivi on Tartusse jõudnud Läänemaalt. Esimesest pilgust linna armununa näeb ta selles vaid üht viga – metsa ja puid on tema jaoks siin kuidagi liiga hõredalt.

«Tartus oli algul eriti võõrastav, et ei ole metsa, kuhugi ei ole minna. Nüüd ma olen sellega harjunud ja leidnud mingid omad kohad, kus on rohkem puid, kasvõi botaanikaaed.» Just botaanikaaiast üritabki ta igal võimalusel läbi käia, oma praegusest töökohast tulles jääb see talle ka parajasti koduteele.

SIHT SILME EES

Ajalooõpingutes oli Ristikivi kindel juba päris varajases nooruses: «Teadsin juba 6. klassis, et lähen Tartu ülikooli ajalugu õppima, see oli ainuvõimalus. Tartu ülikooli nime ei suutnud ma ohketa suhugi võtta. See oli ikka selline tõsine sõna.»

Ajaloo osakond tundus juba siis tema jaoks vaba vaimu kantsina ja maalt pärit poissi paelus alguses arheoloogi elukutse. «Õeldakse vist, et enamik inimesi, kes tulevad maalt, tulevad Tartu

ülikooli ajalugu õppima, sest nad tahavad saada arheoloogiks ja tunnevad, et nad saavad seal aardeid leida, ja mina tahtsin ka.»

Lihula keskkooli viimases klassis korraldati tublimatele õppuritele tutvumisreis Tartu ülikooli, millest temagi kõrvale ei jäänud. Juba sellest ajast seostuvad tal Tartuga huvitavad kogemused, kui ta ülikooli raamatukogu eest Tammelinna poole kõndides jõge otsis ning imestunud pilgul kesklinna suunduvale bussile juhatati. «Ja ega meesterahvas reeglina ju kohe abi ei küsi. Umbes kaks tundi otsisin jõge mööda Tartu linna,» meenutab ta muiates.

Esimesel korral ülikooli katseid tehes vedas Ristikivi alt tema saksa keel ning ajaloolaseks pürgimine tuli edasi lükata. Õnnelik juhust tõi ta aga hoopis sammu lähemale õpetajaametile, sest Lihula keskkoolis pakuti äsja abiturientideks astunud väljunud noormehele filosoofiaõpetaja kohta.

«Ajalugu on mu leib, filosoofia on mu kirg,» kommenteerib ta põhjust, miks temast praeguseks pole saanud hoopis filosoofiaõpetajat. Peale selle usaldati tema hoolde klass algkoolilapsi, kelle ette astumist nimetab ta tõsiseks julgustükiks. Ristikivi leiab, et gümnaasiuminoore algklasside ette saatmine on küll täiesti vale,

aga samas tõdeb, et just seal kasvab ka veendumus, et õpetamine talle meeldib.

Aasta hiljem otsustas Ristikivi uuesti Tartu ülikooli proovida, kuid järelemõtlemisaeg oli andnud ka uusi ideid.

Ta mõtles esimest korda, et äkki on ajaloo õppimisest saanud lihtsalt kinnisidee ja peaks hoopis midagi muud proovima, näiteks usuõpetust. Usuteaduskonda sisestumisel olid eksamid samad, lisandus veel vestlus. Kuna viimane juhtus olema tema sünnipäevaga samal päeval, siis jäi mõte soiku. Katsed õnnestusid siiski paremini kui eelmisel korral ning 1992. aastal sai Aare Ristikivist Tartu ülikooli ajalootudeng.

ÜHTNE KURSUS

Sel ajal kehtinud kursuste süsteem oli tema arvates hea, kõik loengud olid koos ja tekkis kindel kursuse vaim. Ühe aktiivsema noorena valiti ta kohe ka kursuse vanemaks. «See oli jälle see, et tulin metsast ja mul tundus olevat järsku nii palju võimalusi, et ma ei lõonud millegi ees risti ette. Mul oli metsikult energiat.»

Kaugelt tulnud tudengina sai Ristikivi tunda legendaarset ühikaelu Pepleri tänaval majas number 23. Selleaegsetes ühikates käis elu võrreldes praeguste euroremonditud üliõpilasküladega

Foto: Kertu Vider

hoopis teistmoodi. Maja siseviimistluse säilimise eest hoolitsesid tudengid ise. Siiski tilkus laest teinekord määratlemata koostisega vedelikku ja kraanist tulev soe vesi ei olnud ka alati garanteeritud. Sedasorti veidrused ja nendega kaasnev vabadus andsid tudengeile aga lõputult ideid.

Ristikivi mäletab, kuidas nad tahtsid kord teise korruse koridori nurka roheluse lisamiseks istutada ananassitaime. «Õpetu- ses oli sees, et on vaja puutuhka. Õnneks olid äsja olnud jõulud ja meil oli jõulukuusk muidugi toas veel alles. Meie kuusk ei olnud suur, võtsime praepanni ja põletasime kuuse selle peal. Õue ei tahtnud külmaga minna.»

Üldiselt tegid olud silmad ette aga näiteks üle tee jäänud Pepleri 14 majale, kus gaasipliidil põles «igavene tuli», sest nuppe pliidi küljes polnud.

TANTS, TANTS, KABAREE

Huvialana juba Lihulas tantsimisega tegelenud, oli Tartu ülikooli rahvakunstiansamblisse astumine Ristikivile loogiline samm. Südamelähedase rahvatantsu kõrvalt jõudis ta kaasa lüüa ka meelelahutusäris. «Ma olen lühikest aega tantsinud kabareetaolises trupis, esinesime Volgas ja Kaunases (praegune Atlantis – toim) näiteks.» Siiski ei kangutanud miski teda rahvatantsu juurest, praegugi tantsib ta vilistlasrühmas.

Teisel kursusel liitus metsiku energiaga mees ka üliõpilasseltsiga Raimla. Kuna talle «korporatiivsed korbid» ei meeldinud, olles vabama suhtlusvormi poolt, siis ta istus, kuulas ja vaatas ning leidis, et

Värske ajalootudeng 1993. aastal peahoone ees.

Foto: erakogu

just Raimla on tema koht.

Teisest kursusest sai Ristikivi jaoks muutuste aeg, kuna majanduslikud olud vajasisid parandamist ning tuli leida töö. Ajalooarhiivis, kus oli parajasti valmimas «Album Academicum 1919–1944», sai ta tööd isikuandmete otsijana. Juhus oli taas õnnelik, sest töö eest sai palka nädala kaupa, Ristikivil oli aga just enne tööle asumist läinud kaduma rahakott. «Maale tagasisõitmiseks ei olnud ka raha, seega oli vaja esimene nädal hakkama saada. Ühikas kuivaineid ikka oli. Mäletan, et keetsin endale jahuputru, ükspäev soolast, teine päev magusat...»

TA LÕPETAS SIISKI!

Kuni teise kursuse lõpuni oli Ristikivi väga tubli tudeng. Kõik asjad olid alati tehtud, pigem tegi ta pigem rohkem kui vähem. Unistades kodumetsadest tegi ta sessi ajal kõik eksamid esimesel võimalusel ära, et saaks koju maale minna. Kui noor mees leidis töö Meeri eriin-

ternaatkoolis, siis oli akadeemiliselt tubli olemine üha keerulisem.

Ainepunktid olid koos, kuid lõpetamine hakkas venima ning ühel hetkel tuli ülikoolil tööle alla vanduda. «Minu jaoks on tegelikult haridus olnud ikka kogu aeg väga oluline. Mul oli kohe selge, et lähen ülikooli tagasi, et see asi nii ei jää,» kinnitab ta veendunult. Sihikindla mehena ei murdnud ta oma lubadust ning 2002. aastal sai bakalaureusetöö kaitstud.

Oma õpilastes hindab Ristikivi eelkõige huvi õppeaine vastu, kuid mõistab ka, et ajalugu ei saa kõigil silmi särama panna. Siiski leiab ta, et «inimene ei tohiks olla nagu sült», ta peaks leidma midagi, mis teda tõsiselt huvitab. Samuti soovitab ta igal inimesel teha veel midagi peale oma põhi- ala, hea kui see on midagi hoopis teistsugust. Just selle uskumuse järgi on ta alati püüdnud oma metsikut energiat ka rakendada. ①

AARE RISTIKIVI

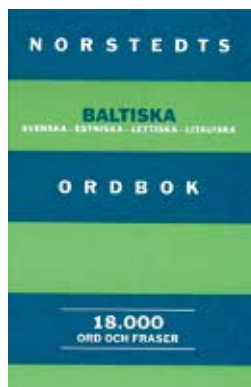
- 1991 lõpetas Lihula keskkooli, samal aastal alustas seal tööd filosoofia ja algklasside õpetajana
- alates 2005 Hugo Treffneri gümnaasiumi ajaloo ja ühiskonnaõpetuse õpetaja
- 2008–2009 I üleriigilise ühiskonnaõpetuse olümpiaadi töörühma juht
- Aasta õpetaja 2009
- osalenud filmide «Ma-lev» ja «Nimed mar- mortahvli!» võtetel.

TÜ raamatupood soovitab:

Soome-eesti ja eesti-soome turismisõnastik
Tiina Maripuu,
Heli Tooman, Enn Veldi
Kirjastus Argo, 2010
Kõva köide, 384 lk,
ISBN: 9789949438907

hind: 277 kr

Norstedts baltiska ordbok. Svenska-estniska-lettiska-litauiska
Toim. Inger Hesslin Rider
Norstedts, 2006
Kõva köide, 512 lk,
ISBN: 9789172274808

hind: 486 kr

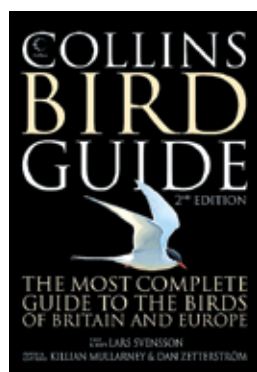
Spordipsühholoogia õpik
Lennart Raudsepp, Aave Hannus,
Jorgen Matsi, Andre Koka
Kirjastus Atlex, 2010
Pehme köide, 328 lk,
ISBN: 9789949441723

hind: 152 kr

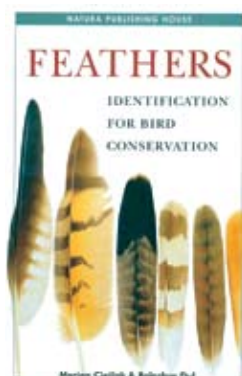
Eesti oikumeenia lugu
Peatoimetaja
Riho Altnurme
Eesti Kirikute Nõukogu,
2009
Kõva köide, 544 lk,
ISBN: 9789949185207

hind: 412 kr

Collins Bird Guide 2nd Revised ed
L. Svensson, K. Mullarney,
D. Zetterström, P. J. Grant
HarperCollins Publishers,
4. märts 2010
Pehme köide, 448 lk,
3500 illustr.,
ISBN: 9780007268146

hind: 340 kr

Feathers: Identification for Bird Conservation
Marian Cieślak &
Bolesław Duł
Natura Publishing House,
2006
Kõva köide, 320 lk,
ISBN: 9788392441007

hind: 605 kr

Võorkeelse kirjanduse tellimine
TÜ liikmeskonnale kehtib soodustus 10%
veebipood – www.ut.ee/raamatupood

Ülikooli 11
E-R 10 –18
L 10 –16

MARJU LAURISTIN – 70

Foto: Andres Tennus

Marju Lauristini peetakse Tartu ülikooli ajakirjandushariduse emaks. Paljudele seostub ta ka Rahvarinde, taasiseseisvumise, perearstisüsteemi, Biomeedikumi ehitamise, sotsiaalteaduste tavanimestele lähedale toomise ja paljude teiste lennukate ideedega.

Marju Lauristin lõpetas 1966. aastal TRÜ eesti filoloogia ajakirjanduse eriharu kaugõppes *cum laude*. 1961. aastast töötas ta ka Eesti Raadio noortesaadete toimetajana, 1967–1969 oli sotsioloogia aspirantuuris ja 1970–1972 TRÜ

sotsioloogialabori juhataja. 1976. aastal kaitses ta Moskva ülikoolis filoloogiakandidaadi kraadi. Tudengeid on ta õpetanud alates 1970. aastast, kusjuures õpetamist ei ole ta tänaseni muude tööde kõrvalt kordagi katkestanud.

Marju Lauristin on jõudnud olla veel ka NSVL ülemnõukogu saadik (1989–1990), Eesti Vabariigi ülemnõukogu juhataja asetäitja (1990–1992), sotsiaalmi-nister (1992–1994), mitu korda riigikogu liige ja Tartu linnavolikogu liige.

Alates 1993. aastast on Marju Lauristin Tartu ülikooli professor. Tema paljude autasude seas on Skytte medal, TÜ suur medal, III klassi Riigivapi orden, USA ja Euroopa Liidu demokraatia ja tsiviilühiskonna auhind, Soome Valge Roosi Rüütelkonna 1. järgu rüütlirist.

Praegused üliõpilased saavad lisaks sissejuhatava erialaaine sütitavatele loengutele osa veel põnevatest poliitilise kultuuri ja poliitilise kommunikatsiooni, kaasaegse ühiskonna teooriate

ning avaliku kommunikatsiooni kriitilise analüüsi kursustest.

Paljud avaliku elu tegelased, ajakirjanikud, aga ka mitmed praegused ülikooli õppejõud on aegade jooksul õppinud Marju Lauristini käe all kirjandus- ja kunstikriitikat, majanduse, teaduse ja kultuuri probleemide kajastamist ajakirjanduses, raadioajakirjandust, välisajakirjandust, kontentanalüüsi, avaliku arvamuse teooriaid, kommunikatsioonistrateegiat, aga ennekõike kirklikku suhtumist ühiskondlikesse probleemidesse ja avaliku elu kitsaskohtadesse.

Marju Lauristin ammutab justkui küllusesarvest uusi ideid, tal on keerulistele probleemidele alati rabavalt lihtsad sõnastused. Ilmselt annab talle samuti elurõõmu roll abikaasa ja emana ning vanaema ja vanavanaemana, kes küpsetab jõuluhane ning ostab kahemeetris-tele lapselastele ülikondi.

**Jätkuvat jõudu ja sära Sulle!
Kolleevid ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituudist**

TIIU JAAGO – 50

Foto: Andres Tennus

Lõppenud kevadkuu 16. päeval tähistas 50. sünnipäeva kultuuriteaduste ja kunstide instituudi eesti ja võrdleva rahvaluule dotsent Tiit Jaago, üks tegusamaid ja loovamaid Eesti folkloriste, kelle tööd on saanud rahvusvaheliselt tuntuks. Tema initsiatiivil taastati 1993. aastal eesti ja võrdleva rahvaluule õppetool kui kaasaegsetele suundadele avatud teadus- ja õppekeskus. Tiit 1991. aastal kaitsnud väitekirja eesti regivärsilise rahvalaulu epiteetidest

juhatas sisse tema tulemusrikka töö regilaulude uurimises.

Järgnesid ühele laulutüübile pühendatud uurimus «Kuldnaine» (1993) ja tema toimetatud artiklikogumikud «Kust tulid lood minule...» (2000) ning «Regilaul – keel, muusika, poeetika» (2001), mis näitasid kätte uusi suundi Eesti folkloristikas. Oma uurimustes on Tiit tõstnud esile rahvalaulude ajalist mitmekihilisust, tõlgendusvõimaluste rohkust ja mõtestanud laulupäri-

muse seoseid ühiskonna, ajaloo ja laulute elukäiguga.

Tiiu teine töösuund sai alguse tema huvist perepärимuse vastu. Koos Kalev Jaagoga kirjutatud «See olevat olnud... Rahvaluulekeskne uurimus esivanemate lugudest» (1996) andis tõe uue uendusliku suuna väljakujunemiseks, mis tegeleb mälestuste ja rahvapärase ajaloo mõtestamisega.

Tiiu Jaagolt pärineb ka suuna tabav nimetus «pärimuslik ajalugu», mis tundub sobivam kui ingliskeelne *oral history*. Rahvapärastel mõistetud ajaloo

uurimises ei saa ju kirjalikke mälestusi kõrvale jätta, eriti mitte Eestis, kus elulugude suurkogumine on loonud väärtuslikke allikaid. 2001. aastal ilmus Tiiu toimetatud kogumik «Pärimuslik ajalugu», 2003. aastal tema koostatud «Pärimus ja tõlgendus. Artikleid folkloristika ja etnoloogia teooria, meetodite ning uurimispraktika alalt», mis annavad tunnistust tema laiadest huvidest ning oskustest leida kaastööd nii Eestist kui ka välismaalt.

Õppejõuna on Tiiu hoole all olnud folkloristika jaoks kesk-

sed ained, mida ta on õpetanud loovalt, aga samas nõudlikult. Tiiu on ka e-õppe järjekindel arendaja ning edukas väitekirjade juhendaja.

Hindame Tiiut kui uuen-dusmeelset, suurte võimete ja erakordse töötahtega kolleegi. Õnnitleme Sind ja soovime, et Su teaduslik looming kulgeks endiselt tõusvas joones ja et jätkuks aega ja inspiratsiooni uuteks algatusteks.

Kolleegid TÜ eesti ja võrdle-va rahvaluule osakonnast

Õnnitleme

70 Marju Lauristin, sotsiaalse kommunikatsiooni professor, sotsiaal- ja haridusteaduskonna emeriitprofessor – 7. aprill

Toomas Rodima, analüütilise keemia ja füüsika teadur – 7. aprill

Helju Kõrs, Tartu ülikooli keemia instituudi raamatukoguhoidja – 12. aprill

Tiiu Vihalemm, mikrobioloogia ja biokeemia instituudi spetsialist, arstiteaduskonna emeriitdotsent – 13. aprill

Jüri Kärner, arengubioloogia vanemteadur, üldzoologia professor, loodus- ja tehnoloogia-teaduskonna emeriitprofessor – 25. aprill

Toomas Tenno, kolloid-ja keskkonnakeemia õppetooli professor, loodus- ja tehnoloogia-teaduskonna emeriitprofessor, Tartu ülikooli Türi kolledži professor – 28. aprill

65 Maire Tünn, Tartu ülikooli raamatukogu kogude arenduse osakonna raamatukoguhoidja – 4. aprill

Lehte Põder, polikliiniku sekretär – 5. aprill

Gerda-Johanna Raidaru, orgaanilise keemia teadur – 6. aprill

Johannes Põder, kompressormasinist – 20. aprill

Eeva Heinaru, geneetika teadur – 22. aprill

60 Oleg Andla, eelarve peaspetsialist – 6. aprill

Helje Kaldaru, mikroökonomika dotsent, majandusteaduse programmijuht – 15. aprill

55 Henn Vallimäe, Tartu ülikooli Pärnu kolledži direktor – 19. aprill

50 Urmas Arus, hooldustehnik – 11. aprill

Marju Murumets, administraator – 28. aprill

45 Mari Pärn, eripedagoogika osakonna õppekorralduse spetsialist – 6. aprill

Mart Susi, välissuhete osakonna juhataja, rahvusvahelise suveülikooli peaspetsialist – 11. aprill

Ülle Rattasep, füsioloogia instituudi laborant – 14. aprill

Ruth Kalda, peremeditsiini professor, polikliinik juhataja – 16. aprill

Natalja Kapajeva, Tartu ülikooli raamatukogu kogude arenduse osakonna ametnik – 20. aprill

40 Ele Sepp, inglise keele õpetaja, inglise keele lektoraadi juhataja – 9. aprill

Raivo Lentso, sisevalvetöötaja – 17. aprill

Kersti Kristjuhan, rakubioloogia õppetooli laborant – 20. aprill

Piret Tatunts, karjääri- ja psühholoogilise nõustamise talituse juhataja – 25. aprill

Kristel Lään, karjäärinõustaja – 30. aprill

35 Katrin Männik, biotehnoloogia teadur – 1. aprill

Kstina Vallimäe, haldus- majandustegevus jurist – 5. aprill

Tiia Vissak, välismajanduse vanemteadur – 11. aprill

Timo Maran, semiootika vanemteadur – 13. aprill

Vahur Aabrams, teaduskeskuse teadur – 23. aprill

Priit Kupper, ökofüsioloogia

teadur – 23. aprill

Kaido Tamm, keemilise füüsika teadur – 28. aprill

30 Leho Tedersoo, Botaanika- ja mükoloogiamuuseumi järel- doktorantuuris teadur – 3. aprill
Ivika Rande, infospetsialist – 14. aprill

Signe Vahur, analüütilise keemia õppetooli keemik – 19. aprill

Oliivika Zeiger, bioinformaatika õppetooli asjaajaja – 20. aprill
Marta Putrinš, geneetika teadur – 24. aprill

25 Kadi Tamm, keemik – 15. aprill

Maarja Semevsky, Tartu Ülikooli Pärnu Kolledži arendusosakonna projektijuht – 28. aprill

STIPENDIUM

Tartu Ülikooli Sihtasutus kuulutab välja KONKURSI **Andreas ja Elmerice Traksi stipendiumitele**: **Andreas ja Elmerice Traksi stipendiumi** eesmärgiks on toetada majanduslikku abi vajavaid üliõpilasi, arst-residente ja teadlasi nende õppimisel või enesetäiendamisel USA või Euroopa riikide kõrgemates õppeasutustes. Stipendiumideks jagatakse **välja kuni 200 000 krooni**.

Stipendiumi(de)le saavad kandideerida: Tartu ülikooli arstiteaduskonna doktorandid ja magistrandid; Tartu ülikooli arstiteaduskonna arst-residentid, kusjuures muudel võrdsetel tingimustel on eelistatud teadustööd tegevad ja eakate meditsiiniga tegelevad arst-residentid; Tartu ülikooli majandus-, haridus- ja sotsiaal- ning õigusteaduskonna magistrandid ja doktorandid, kelle uurimisvaldkonnaks on riiklik-poliitilised teemad.

Taotlemiseks tuleb sihtasutusele esitada: elektrooniline stipendiumi taotlus sihtasutuse kodulehel ja paberil vastuvõtva kõrgkooli või teadusasutuse kinnitus taotleja vastuvõtmise kohta.

Konkursi tähtaeg on **1. juuni**

Rotalia Foundation (USA, Seattle), kuulutab 2010/2011 õppeaastaks välja **17 stipendiumi**, igaüks neist **1500 USD**. Kandideerida saavad Eesti avalik-õiguslike ülikoolide (TÜ, TTÜ, TLÜ, EMÜ, EMTA, EKA) aprillikuu seisuga päevases ehk statsionaarses õppevormis õppivatele teise aasta bakalaureuse- või esimese aasta magistriastme üliõpilased. Stipendiumi antakse üliõpilasele üks kord õpingute vältel.

Sooviavaldused tuleb saata **5. maiks 2010**. Vajalike dokumentide loetelu leiab korp! Rotalia veebileheküljelt <http://www.rotalia.ee/et/fondid/rotalia-fond-USAs.html>.

KAITSMISED

9. aprillil 2010 kell 10.00 kaitseb **Mari Nelis** molekulaar- ja rakubioloogia instituudis (Riia 23-217) doktoritööd «Genetic structure of the Estonian population and genetic distance from other populations of European descent» («Eesti populatsiooni geneetiline struktuur ja geneetiline kaugus teistest Euroopa päritolu populatsioonidest»). Juhendaja on prof Andres Metspalu (TÜ MRI). Oponent on Markus Perola (Rahvusliku Rahvatervise Instituudi vanemteadur ja Helsinki Ülikooli dotsent, Soome).

15. aprillil 2010 kell 15 kaitseb **Tõnis Org** arstiteaduskonna nõupidamiste ruumis (Ravila 19-1038) doktoritööd «Molecular function of the first PHD finger domain of Autoimmune Regulator protein» («Autoimmuunregulaator valgu esimese PHD domeeni molekulaarne funktsioon»). Juhendaja on prof Pärt Peterson (TÜ ÜMPI). Oponent on prof Rein Aasland (PhD, Bergeni Ülikool).

19. aprillil 2010 kell 16.15 kaitseb **Ingmar Kurg** ülikooli nõukogu saalis doktoritööd «Oikumeenilise evangelisatsiooni perspektiiv Euroopa kontekstis:

missioloogiline ja religioonisotsioloogiline uurimus» («The Perspectives of Ecumenical Evangelization in Europe: a Missiological and Religio-sociological Study»). Juhendajad on Alar Laats (PhD, Tallinna Ülikool) ja dr Urmas Petti (Tartu Ülikool). Oponent on dr Risto Saarinen (Helsingi Ülikool).

23. aprillil 2010 kell 10 kaitseb **Kaarel Krjutškov** molekulaar- ja rakubioloogia instituudis (Riia 23-

217) doktoritööd «Arrayed Primer Extension-2 as a multiplex PCR-based method for nucleic acid variation analysis: method and application» («Geeni-kiibil põhinev genotüpiseerimise meetod, APEX-2, kui paindlik lahendus DNA variatsioonide määramiseks»). Juhendaja on prof Andres Metspalu (TÜ MRI). Oponent on Dr. Ivo G. Gut (Rahvuslik Genoomianalüüsi Keskus, Barcelona).

TUNNUSTAMISED

TÜ väikese medali ja tänukirjaga tunnustati 80. sünnipäeval endist pikaajalist filosoofiateaduskonna õppejõudu **Antidea Metsat**, 65. sünnipäeval loodus- ja tehnoloogiateaduskonna keemia instituudi anorgaanilise keemia dotsenti **Lembi Tamme** ja orgaanilise keemia teadurit **Gerda-Johanna Raidarut**.

TÜ väikese medaliga tunnustati 60. sünnipäeval rahandusosakonna eelarve peaspetsialisti **Oleg Andlat**.

TÜ aumärgi ja tänukirja pälvisid 70. sünnipäeval loodus- ja tehnoloogiateaduskonna mereinstituudi meresüsteemide modelleerimise vanemteadur **Rein Tamsalu** ja 50. sünnipäeval filosoofiateaduskonna kultuuriteaduste ja kunstide instituudi eesti rahvaluule dotsent **Tiiu Jaago**.

TÜ aumärgiga tunnustati 75. sünnipäeval loodus- ja tehnoloogiateaduskonna füüsika instituudi materjaliteaduse osakonna vanemteadurit

Henn Käämbret.

TÜ tänukirja pälvisid 70. sünnipäeval loodus- ja tehnoloogiateaduskonna keemia instituudi analüütilise ja füüsikalise keemia teadur **Toomas Rodima**, 65. sünnipäeval **Tartu Ülikooli Rahvakunstiansambel**, 60. sünnipäeval õigusteaduskonna vastutav sekretär **Taimi Villemsoo**, 55. sünnipäeval sotsiaals- ja haridusteaduskonna psühholoogia instituudi vastutav sekretär **Ester Sõtšova** ning 50. sünnipäeval loodus- ja tehnoloogiateaduskonna mereinstituudi merebioloogia vanemteadur **Tiina Paalme** ja majandusteaduskonna avatud ülikooli projektijuht **Selje Seeba**.

TEATED

10. aprillil kell 16 toimub Tartu ülikooli aulas **Tartu üliõpilassegakoori** (endine EPA Segakoor) **105. aastapäeva kontsert**. Pärast kontserti toimub peoõhtu konverentsi- ja kultuurikeskuse Athena kinossaalis. Peole oodatakse koori endisi ning praeguseid lauljaid. Info ja registreerumine: oieliisi@hotmail.com; tel +372 5078341.

Õpetatud Eesti Seltsi (Lossi 3-427) koosolekud: 7. aprillil esineb ÕES auliige, prof emer Enn Tarvel: «Nädalategu»; 21. aprillil kell 16.15 esineb **Kaarina Rein** ettekandega «Tartu esimese meditsiiniprofessori Johannes Raicuse elu ja tegevus».

TÜ pensionäride ühingu Vitae:

Vitae ruumides on uus näitus «Tartu ülikooli peahoone eksliibristel».

13. aprillil kl 17 humanitaaria klubi;

14. aprillil kl 14 Raekoja plats 12 Vitae liikmete kohtumine;

17. aprillil kell 11 eksliibri klubi;

20. aprillil kl 13 elulooring;

26. aprillil kl 16 põltsamaalaste klubi;

27. aprillil kl 16 matemaatikute klubi;

29. aprillil kl 15 keemikute klubi;

3. mail kl 12 käsitööklubi;

6. mail kl 12.30 arstide klubi.

UNIVERSITAS TARTUENSIS

Tartu Ülikool
Ülikooli 18, 50090 TARTU
Tel: 737 5100
E-post: info@ut.ee
www.ut.ee